

Kinnitan. J. Roska kolonel,
Kaitseliidu Ülem
28. 1. 28

KAITSELIIDU
LASKEMÄÄRUSED
SÕJAVÄEPÜSSIDEST

TEINE TRÜKK

KAITSELIIDU PEASTAABI VÄLJAANNE
TALLINN, 1928 A.

Kinnitan. J. R o s k a kolonel,
Kaitseliidu Ülem
28. I. 28

KAITSELIIDU LASKEMÄÄRUSED

SÕJAVÄEPÜSSIDEST

—
TEINE TRÜKK

Ar 928
Kaitseliidu

Eligiraamatukogu.
A 12455.6. X

~~of 1267~~

KAITSELIIDU PEASTAABI VÄLJAANNE
TALLINN, 1928 A.

Tiraaš 4000—9000

J. Zimmermann'i trükikoda Tallinnas, Lühike jalg 4.

SISUKORD.

	Lhk. nr
I. Kaitseliidu Ülema käsukiri	5
II. Seletusekiri „Kaitseliidu laskemääruste“ juure	9
III. Kaitseliidu laskemäärused sõjaväepüssi- dest	21
A. Laskesüsteem	21
B. Juhtnöörid uue laskesüsteemi elluvii- miseks	29
IV. Seletusekiri märklaudade juure ja märk- laudade joonestused	32
V. Algajate klassiharjutuste tabel	48
VI. II klassi laskurite klassiharjutuste tabel.	50
VII. I klassi laskurite klassiharjutuste tabel.	52
VIII. Esilaskurite klassiharjutuste tabel	54
IX. II klassi küttide klassiharjutuste tabel ..	56
X. I klassi küttide klassiharjutuste tabel ..	58
XI. Esiküttide klassiharjutuste tabel	60
XII. Klassikatsete kontrollharjutused algaja- tele	62
XIII. Klassikatse kontrollharjutused laskuri- tele	64
XIV. Klassikatse kontrollharjutused küttidele..	66
XV. Juhtnöörid aruannete juure ja aruannete vormid	68
XVI. Laskemärgid ja nende väljaandmise reeg- lid	78
XVII. Kaitseliidu Ülema käsukiri	81

KAITSELIIDU ÜLEMA KÄSUKIRI

Nr. 4.

Tallinnas, 28. jaanuaril 1928. a.

Kaitseliit on enda peale võtnud suure ja vastutusrikka ülesande kodukaitse ja riigi julgeoleku kindlustamise alal. Selle teostamiseks on peale hea tahtmise ja valmisoleku tarvis oskusi, eriti aga teadmisi võistlusvahendite käsitamises ja relva omaduste osavas kasutamises. Meie kaitseliidu põhirelvaks on sõjaväe vintpüss ja sellepärast iga kodukaitsja, kes tahab täita vääriliselt oma kohustusi, peab ka meisterlikult oskama käsitada seda relva.

Sõjaväepüssi kasutamise oskus väljendub just kaitseliitlase laskeosavuses. Ainult osavad laskjad valitsevad täies ulatuses oma relva üle ja suudavad täita raskemat osa kodukaitsja ülesannetest.

Laskeosavus on kunst, mida ei saa arenada raamatutest õpitud tarkusega ega suusõnal saadud õppuste najal. Ainuke tee mis viib sihile on järjekindel harjutamine nii laskmises, kui ka ettevalmistamisel selleks sest *ainult harjutus teeb meistriks*.

Kohalistest oludest tingitult ei saa kaitseliidus läbi võtta laskekursust täies ulatuses, kus õppelaskmisel saadud oskusi ärakasutatakse ja kinni naelutakse lahingsisuliste laskmistega. Siin tuleb piirduda peaasjalikult õppelaskmisega, mis võimalikult lähedale viidud *lahingsi-*

sulistele laskmistele. Lääne-Euroopa kogemused on näidanud, et õppelaskmistes hästi välja koolitatud meestest lühikese ajaga ja kerge vaevaga kujunevad head lahinglaskurid. Uus laskesüsteem võimaldab peale tabelis ettenähtud harjutuste veel igasuguste teiste laskeharjutuste sooritamise ja siin peavad aset leidma esimeses järjekorras just *lahinglaskmised*, kus kohalik olukord seda vähegi lubab.

Kaitseliidu laskemäärused on rajatud põhimõtetele, millised ette dikteerinud tegelik elu. Esimeses järjekorras on laskmine toodud malevlastele lähedale, tehtud nende *omaks* asjaks. Kaitseliidu laskekool ei ole mingisugune igav ja pealesunnitav asi, vaid rajatud sportlisele alusele, kus iga laskmist harrastaja peale otsekohese kasu naudib ka suurt sportlist lõbu. Hea laskesportlane on ka hea lahinglaskur, seda tõendavad elukogemused,

Väljaminek sellest seisukohast ei ole malevlastel tarvis alalist juhtimist ja näpunäidete andmist iga sammu peal. Juhatust ja õpetamist vajatakse ainult algteadmiste omandamiseks ja õige suuna leidmiseks. Edaspidine töö läheb iseseisvalt. *Laskmine on just ala, mis nõuab vaba mehe tööd ning ei salli survet.*

Laskeosavust ei saa arendada massiliselt; siin on kõik rajatud individuaalsele väljaõppele ja kasvatusel. Individuaalse väljaõppe juures on edu päämiselt tingitud õpilase enda tahtest ja huvist asja vastu.

Nendele põhimõtetele on rajatud uus laskesüsteem.

Pea täielik vabadus on antud kohapealsele päälikutele, laskejuhatajatele ja malevlastele endile. Juhtide, päämiselt instruktorite, ülesanne on malevlasi nii kaugele väljakoolitada, et nad võivad laskeharjutuste täitmisele asuda lahinglaskemoonaga. Siit peale võib

laskeosavuse arendamine minna iseseisvalt. Muidugi, sellega ei lange ära päälikute, instruktorite ja laskejuhatajate kohustused oma õpilaste suhtes, kuid edu pea pant seisab ikkagi malevlaste eneste käes.

Nii sünnib siis ainult klassiharjutuste läbiviimine laskejuhatajate (päälikute, instruktorite jne.) otsekohe juhatus ja järelvalve all, kuna vabade harjutuste korraldamine, milleks teatavad padrunite normid ettenähtud ja peale selle võimaldatud padrunite juurdeostmine, võib sündida laskjate eneste äranägemise järele. See annab malevlastele suure vabaduse, kuid ühtlasi paneb neile peale ka suured kohustused. Kui laskeosavuse arendamine ei lähe soovitava edukusega, siis ei ole siin kohta juhtide süüdistamises, vaid vigu tuleb otsida malevlaste eneste juures. Neid tuleb leida ja kõrvaldada. *Sellepärast mitte ühtegi asjatut lasu. Iga pauk antagu järelekaaludes kindlaeesmärgi otstarbel. Läheme niisuguste mõtetega laske-rajale, siis on kindel, et edu tulemata ei jää.*

„Laskemäärustes“ on sissevõetud uus laskejuhatajate instituut. Laskejuhatajateks võivad olla päälikud, kui ka malevlased. Nad olgu head laskurid ja asjatundjad sel alal, kes laskeasjandusest tõsiselt huvitatud. On tunnustatud tõde, et teisi õpetada võib ainult meister omal erialal, samuti suudavad laskurisi väljakoolitada ainult need, kes ise head laskurid. Sellepärast saagu laskejuhatajateks ainult head laskurid, kes suudavad oma isikliku eeskujuga õpilasi kaasa tõmmata.

Laskejuhatajad on kaader, kelle õlgadel lasub täie raskusega laskeosavuse arendamine kaitseliidus. Mida suurem ja tublim see kaader, seda kiiremini tõuseb kogu kaitseliidu laskeosavuse tasapind.

Siin seisab ees suur töö, et jõuda järele

oma vennasrahvale — soomlastele ja ülemere naabritele — rootslastele.

Tuletan meelde, et sõjaväepüssidest laskmine kaitseliidus on rajatud *vastastikkusele usaldusele*. Juhid usaldavad omi õpilasi, andes neile kätte suured padrunite normid ning vabaduse laskmiste korraldamisel. *Malevlased saagu aru sellest usaldusest ja tõestagu, et nad seda usaldust väärivad — raugemata edasipüüdmisega ning visa tööga.*

Panen kõigile kaitseliitlastele südame peale, et nad ei kasutaks kurjaste neile ülesnäidatud usaldust. Ei tohi ette tulla paugutamisi ja asjata laskmisi. Laskmine on lubatud ainult sellekohasel laskerajal. Kodanikkude julgeolek olgu alati tagatud juhuslikkude kuulide eest.

Käies seda rada, arenevad Eesti malevlased teadlikkudeks laskuriteks, kes suudavad täita omi kohustusi nii kodukaitsmisel, kui ka rahu ajal laskevõistlustel oma naabritega Eesti rahvuslikkude värvide kaitsmisel.

Minu poolt kinnitatud „Kaitseliidu laske-märused“ tarvitusele võtta nende juurelisatud seletuskirja ja ülemineku juhtnööride alusel.

J. ROSKA.
Kolonel,
Kaitseliidu ülem.

II. SELETUSKIRI „KAITSELIIDU LASKEMÄÄRUSTE“ JUURE.

1. Uue laskesüsteemi vajadusest.

Senised kogemused on näidanud, et laskmine sõjaväepüssidest kaitseliidus ei anna soovitavaid tagajärgi vaatamata sellele, et meie inimmaterjal on väga kohane laskeosavuse kõrgele tõstmiseks, sest pea iga eestlane on omas hinges kütt ja igasugused laskmised huvitavad teda.

Lasketegevusest ja laskespordist leiget osavõttu tuleb seletada asjaoluga, et *laskmine sõjaväepüssist on jäänud rahva hulkadele võõraks ja selle peale vaadatakse kui mingisuguse sundusliku asja peale, millega võib tegemist teha ainult ettekirjutuste ja juhtnööride piirides, kus ei või aset leida oma huvi ning asja südamele lähedale võtmine.*

Vintpüss on ja jääb praeguse aja lahingus ikkagi üksikvõistleja päämiseks tulirelvaks, mispärast ka on nõuetav oskus temaga ümber käimiseks ja tema omaduste ärakasutamiseks. Sellepärast on tarvis kaitseliidus, kui sõjalise iseloomuga eesmärke taotlevas organisatsioonis, oma liigete laskeosavuse väljaarendamise peale tõsist tähelpanu juhtida, eriti laskmisel sõjaväepüssidest.

Meil puudus senini ühtlane laskesüsteem; pea iga malev laskis oma erikavade järele, mis ei jätnud oma halvavat mõju avaldamata las-

keosavuse arenemise peale. Oli täiesti võimata üldist pilti saada laskeasjanduse seisukorrast, sest siin valitses segadus; nii lasid rahvusvahelise esitusmeeskonna kütid koos lootuseta kobajatega ühte ja sama harjutust. On üksuseid, kus korraldati laskeharjutusi enamvähem korrapäraselt, kuna teistes pikema aja kestel ühtegi harjutust läbi ei viidud; mõnes üksuses kõrgemad päälikud keelasid alluvatele päälikutele iseseisvalt laskeharjutuste läbiviimise hoopis ära, kuna aga ise nad laskmisi ka ei korraldanud.

Suuremas osas üksustes võeti aluseks Laskeeskirja I vihus antud juhtnöörid, kuid senini *kaitseväes tarvitusel olev laskesüsteem on kaitseliidule eluvõõras* ja sellepärast ei annud ta ka soovitavaid tagajärgi. Esiteks, „Laskekirja I vihus“ on jäetud liig vähe ruumi *isetegevusele*, kuna kaitseliidus peaaegu on läbi viimata *alalise ja järjekindla juhatamise all tegutsemine*. Teiseks, kaitseväes tarvitusel olev süsteem oli jagatud teatava ajapikkusega õppelaskmise tsüklitesse. Igas tsüklis võeti läbi laskeharjutused kõikidest sagedamini ettetulevatest laskeasenditest kaugustelt, kus laskuril lahingus iseseisvalt vintpüssiga tuleb tegutseda (kuni 300 meetrini). Sarnane kiire üleminek ühelt asendilt ja distantsilt teisele on kaitseliidus vastuvõtmata, sest laskurid siin alalise ja järjekindla harjutamise puudumisel ei suuda ülalnimetatud üleminekutega sammu pidada.

2. Uue „Laskemääruste“ põhialused.

Eeltoodud asjaolude kõrvaldamiseks ja laskeala kaitseliitlaste hulkadele lähemale toomiseks on tarvis harjutustelt võtta nende senine „sunduslikkuse“ ilme ja „kroonu“ maitse, neid kaitseliitlastele arusaadavaks ja kaasakiskuva-

teks teha. Nii päälikutele, kui ka malevlastele on tarvis suuremal määral võimaldada isetegevust ja anda rohkem ruumi algatusele. Laskmised saagu malevlastele armastatud ja südamele lähedal-seisvaks tegevuseks ja auasjaks. Laskmiste korraldamisest peavad osavõtma juhid ülevalt ja malevlased alt poolt; siin malevlastel anda võimalus isegi *oma* harjutusi kokku seada ja neid täita.

Juhtide tegevus seisku peaasjalikult üldiste juhataste andmises ja tagajärgede kontrollimises. Laskurite ettevalmistus laskeosavuse väljaarendamiseks ja määrustes nõuetavate tingimuste täitmiseks sündigu kohapeal. Suurema osa sellest tööst teeb malevlane ise, osa aga kohapealsete päälikute juhatusel.

Laskmiste läbiviimises peab valitsema suur järjekindlus. Malevlastes laskeosavuse arendamine sündigu järkjärgult — kergemalt raske- male üle minnes.

Nendele põhialustele on rajatud uus kaitseliidu laskesüsteem.

3. Laskurite klassifitseerimine ja klassinõuded.

Uue laskekava järele on kõik kaitseliitlased jagatud *kategooriatesse ja klassidesse*. Iga le mehele tema võimete kohaselt näidatakse kätte koht, kus ta võib tegutseda kõige edukamalt ning ei muutu teistele takistuseks. Klassifitseerimisega hinnatakse vastavalt iga mehe tööd ning parematele edasipüüdjatele on võimaldatud edasiliikumine. Laskjate liigitamine annab võimaluse saada selge pildi kaitseliidu üldisest lasketasapinnast ning tarbekorral paremaid laskureid kiiresti väljaeraldada võistlusteks ja muuks otstarbeks.

Klassidele on esitatud kindlad nõuded ja nad on seotud kindlate distantsidega, tabamuse

protsentidega, asenditega ja ajaga. Edasijõudmine ei saa olla juhuslik, vaid kindlasti omatud osavuse järele, mille tõttu ei ole vajadust tagasi pöörata juba kord läbivõetud alade juure.

Klassinõuded on:

- 1) algajatele — neid väljakoolitada kindlateks laskuriteks 100 mtr. peale kõikidest asenditest;
- 2) II kl. laskuritele — neid väljakoolitada kindlateks laskuriteks 200 mtr. peale lamades asenditest.;
- 3) I kl. „ — neid väljakoolitada kindl. laskuriteks 200 mtr. peale kõikidest asenditest;
- 4) esilaskuritele — neid väljakoolitada kindl. laskuriteks 300 mtr. peale lamades asenditest.;
- 5) II kl. küttildele — neid väljakoolitada kindl. laskuriteks 300 mtr. peale kõikidest asenditest.;
- 6) I kl. „ — neid väljakoolitada kindl. laskuriteks 300 mtr. pealt kõikidest asenditest ja 400 mtr. peale toetatud asenditest;
- 7) esiküttildele — neid väljakoolitada kindl. laskuriteks 300 mtr. peale kõikidest asenditest ja 600 mtr. peale toetatud asenditest.

Sellega on laskurite klassid lõpetanud malevlane väljakoolitatud igasuguste lahingmärkide tabamiseks soodsamatest laskeasenditest

nende kauguste piirides, kus reavõitlejal tuleb iseseisvalt lahendada tuliülesandeid.

Kütid suudavad samu ülesandeid täita suuremate kauguste peale. Kõrgema klassi, esikütide, laskmine küünib kuni 600 meetrini. Peale selle üks osa kütide laskekoolist on pühendatud näpsava laskmise harrastamisele lühemate kauguste peale — kuni 200 meetrini. Kütide ülesandeks on veel oma üksuste või kaitseliidu (rahva) värvide kaitsmine oma ning rahvusvahelistel võistlustel.

Klassidesse liigitamine tagab veel üht paremust laskespordi harrastamisel ja levitamisel. Senini võtsid igasugustest laskevõistlustest osa ainult paremad rekordimehed üksustes, kuna suurem osa kaitseliitlastest oli sunnitud leppima passiivse pealt vaatamisega. Loomulik on, et täit huvi tunnevad laskmiste vastu ja täit mõnu laskespordist nautivad ainult need, kellel oli võimalik osavõtta võistlustest. Sellest on vähe, et võistlejad üksikud rekordi mehed, seda peavad tegema ka kõik püssikandjad ükskõik kui kõrgel tasapinnal nad seisavad. Seda võimaldab täiel määral kaitseliitlaste klassidesse liigitamine. Kui nüüd korraldatakse omavahelised võistlused igas klassis, siis pääseb sellega nendest osavõtma kogu kaitseliitlaste mass. Võistlused on parimaks abinõuks laskespordi edendamiseks ja kui siia kaasa tõmmata kõiki kaitseliidu püssikandjaid, ei tule positiivsete tulemuste juures kahelda.

4. Laskemärgid.

Inimese iseloom nõuab, et iga töötegija saaks nähtud vaeva eest ka teatavat rahuldust, kas materiaalselt ehk moraalset. Senini on laskeasjanduse alal tehtud töö hindamist leidnud ainult laskevõistlustel, kus parematele laskja-

tele on pakutud peaasjalikult materjaalset rahuldust väärtuslikkude auhindade näol. Sellest on vähe, sest võistlustest võtab osa ainult väikene % kaitseliitlasi ja auhindadega kroonitud on veel vähem. Tarvis on hinnata kõikide kaitseliitlaste tööd, kes enam-vähem intensiivselt tegutsevad laskeasjanduse alal. Materjaalset tasu kõigile anda on võimata ja seda pole tarviski, sest meie kodukaitsjate pere on liiga aateline selleks, et midagi teha ainult materjaalse kasu pärast.

Kuid moraalset rahuldust peab iga töötegija saama ja see küsimus on lahendatud laskemärkide annetamise näol (laskurimärk, kütimärk, laskuriakselband, kütiakselband).

5. Laskesüsteemi kooskõlastamine kaitseväega.

Seni puudus kooskõla laskeharjutuste korraldamises kaitseväes ja kaitseliidus, mis halvavalt mõjus laskekunsti arenemise peale ja paljudes riisus hoopis huvi selle ala vastu. Kodanik vabanedes kaitseväest oli sunnitud kaitseliitu astumisel laskmisi koos oma üksusega jätkama, vaatamata sellele, millisel lasketasapinnal ta kaitseväes seisis. Harilikult tuli temal juba ammu läbitehtud harjutuste kordamisele asuda. *Sellega ei arendatud kaitseliidus tema laskeosavust, vaid hoopis vastuoksa, viidi teda sel alal tagasi. Samuti ei leidnud kaitseliidus läbivõetud laskeharjutused tunnistamist kaitseväkke astumise puhul.*

Nüüd on see pahe kõrvaldatud kaitseväe ja kaitseliidu laskesüsteemi ühtlustamise tõttu. Üleminnes ühest organisatsioonist teise, kui kodanik esitab dokumendid oma lasketagajärgede kohta ja täidab vastavad kontroll-harjutused, — saavad tema senised saavutused tun-

nustatud ning teda viiakse otsekohe tema võimetele vastavasse klassi.

Mõlemate organisatsioonide klassid on väikeste eranditega järgmises vahekorras:

kaitseliidu algajate klass	vastab	kaitseväe	algklassile;
" II laskurklass	"	"	III klassile.
" I esilaskurite klass	"	"	} II "
" II küttide	"	"	
" I esiküttide	"	"	} I "
"	"	"	
"	"	"	meisterklassile.

6. Märklauad.

Laskeasjanduse olulisem eesmärk on, — meest väljakoolitada kindlaks lahinglaskuriks. Selle saavutamiseks on mitu viisi. Ühed tõendavad, et seda saavutatakse ainult lahinglaskmistega, teised olevat leidnud õige tee sportlises laskmises. Nii üks kui teine on üksikult liig puudulik ning ühekülgne ja ei vii sihile. Mõlemaid viise tuleb siduda, seda on tehtud ka uues kavas.

Sellepärast on ka kaitseliidus tarvitusele võetud põhi märklauadeks:

- 1-ne — õppelaskmise märklauad, mis sisaldab eneses lahingus kolm sagedamini ettetulevat märki;
- 2-ne — kümneringiline märklauad lahingukujuga;
- 3-as — kümneringiline rahvusvaheline võistlusmärklauad.

Lastes nende märklauade pihta koolitatakse laskur välja lahingukuju tabamiseks ja arendatakse temas huvi ka laskespordi ja laskevõistluste vastu.

Peale selle on vabadus jäetud kohtade peal laskmisi toimetada igasuguste teiste märkide

pihta (vabad harjutused, klassiharjutuste kordamiseks ettenähtud padrunid, padrunite juureostmine) vastavalt olukorrale ja eritingimustele ning nõuetele.

Märkide valimise juures, peale kavas ettenähtute, tuleb eelistada igasuguseid lahingmärke (avaldatud osalt Laskeeskirjas I vihk), sest kaitseliidus puudub võimalus lahinglaskmiste korraldamiseks ja laskmisega igasuguste lahingmärkide pihta parandatakse osaliseltki see viga. Teiseks, on klassikatse kavasse mõned lahingmärgid sissevõetud ja sellepärast on tarvis, et vabade harjutuste juures laskurid tutvuneksid ka lahingmärkidega (peaasjalikult sihtpunkti leidmise otstarbel).

7. Laskeharjutused.

Senise süsteemi juures oli laskeharjutuste tabel niisugune pühadus, mida muuta ega ümberkorraldada ei tohtud, kui ei tahetud kogu laskesüsteemi muuta. Uues kavas on ettenähtud iga klassi tarvis kindel tabel ainult klassiharjutuste tarvis, kuna muus osas on täieline vabadus jäetud kohapealsetele päälikutele ja laskuritele enestele. Klassiharjutuste tabel tagab seda, et laskur ettenähtud harjutuste täitmise järele küllaldaselt on ettevalmistatud järgmisesse klassi pääsemiseks.

Edasi on laskurile jäetud täieline vabadus oma laskeosavuse arendamisel ja laskespordi harrastamisel. Selleks on temal kasutada vabadeharjutuste tarvis ettenähtud padrunid, oma raha eest juurde ostetavad padrunid ja osalt ka klassiharjutuste kordamiseks määratud padrunid, kui ei ole tarvis viimaseid harjutuste kordamiseks.

Kõikide nende padrunitega korraldatud

harjutused kuuluvad *vabade* harjutuste liiki ja nad võimaldavad algatust koha peal.

Uudisasjana on „Laskemäärustesse“ sissevõetud n. n. „*paranduslasude*“ *ärakaotamine*. Senised kogemused on näidanud, et paranduslasud arendavad laskurites ainult hoolimatust harjutuste täitmisel ning ei anna mingisuguseid positiivseid tulemusi.

Kui klassiharjutuse laskmise juures esimeste laskudega selgub, et laskur ei suuda harjutust täita, ei ole mõtet harjutust lõpuni lasta (padrunite kokkuhoiu mõttes), parem seda katkestada ja ülejäänud padrunid ära kasutada vabaharjutuse peale, mis meest ettevalmistab klassiharjutuse täitmisele.

8. Laskejuhatajad.

Üheks tähtsamaks laskekunsti arendamise takistavamaks teguriks oli asjaolu, et senini laskeharjutusi korraldasid peamiselt ainult malevate instruktoreid või vanemad päälikud. Loomulik asi, et need vähesed juhid ei suutnud tarvilisel määral kõigi malevlastega laskmisi läbiviia ja selle tõttu sai harilikuks nähtuseks pikaajaliste pausete tekkimine üksikute laskeharjutuste vahel, mis halvavalt mõjus laskurite edasiarenemise peale.

Teisest küljest on ja jääb tõsiasjaks, et teist laskma õpetada suudab ainult see, kes ise hea laskur. Kui nüüd juhtus, et päälik ehk instruktor ise sel alal meister ei olnud, siis ei võinud malevlaste edukast väljakoolitamisest suurt juttugi olla.

See pahe saab kõrvaldatud *laskejuhatajate* ametisse panemisega. *Laskejuhatajateks* võivad olla *päälikud*, kui ka *malevlased*, *peaasi*, et nad ise hästi laseksid, *tunneksid huvi asja vastu*

ja suudaks oma kaasteenijad laskmistele kaasa-
tõmmata, ning neid edasi arendada.

Laskejuhatajate kätte on usaldatud klassi-
ja vabaharjutuste läbiviimine kohapealsetel las-
keradadel. Asjatundlikkude ja asjast huvita-
tude laskejuhatajate tihe võrk üle maa võimal-
dab alalist ja vahetpidamata laskeharjutuste
korraldamist, mis üks tähtsamaid eeltingimusi
üldise lasketasapinna tõstmisel.

9. Klassikatsed.

Kaitseliitlaste liigitamine lasketagajärgede
kohaselt klassidesse toob enesega kaasa klassi-
des edasiviimise küsimuse. Mõnel pool toime-
tatake üleviimist klassi laskeharjutuste taga-
järgede järele. Kogemused on näidanud, et
selle viisi juures palju patustusi ette tuleb. Iga
üksuse huvides on, et tema nimekirjas seisaks
võimalikult palju kõrgemaklassilisi laskureid.
Siit tekkibki tahe kaasa aidata ja isegi „soodus-
tusi“ anda, et mees kuidagi viisi rahuldavalt
omad laskeharjutused täidaks ja ta edasi pää-
seks kõrgemasse klassi.

Niisugune harjutuste „masindamine“ ei
aita põrmugi kaasa õpilase laskekunsti arenda-
misele; otse vastuoksa — ta mõjub kahjulikult,
sest laskjad, kui ka juhid unustavad laskmise
õige eesmärgi ja laskmine kujuneb peaaegu as-
jatuks padrunite välja paugutamiseks. Ja mis
veel halvem, see annab pettekujutuse lasketasa-
pinna tõsisest kõrgusest.

Kaitseliidu „Laskemäärustes“ on klassidest
üleviimise küsimuse otsustamine pandud era-
pooltule ja täpselt kindlaks määratud alusele,
mis kõrvaldab eelpool-nimetatud pahed.

Edasiviimine sünnib n. n. *klassikatsete* põh-
jal, mis seisab kahe kontroll-harjutuse täitmi-
ses. Iga klassi tarvis on ettenähtud rida kont-

rollharjutusi (et laskur ennast ainult kahe vastu ette ei valmistaks) ja nendest katsealune valib kaks tükki loosi läbi. Kontrollharjutused on nii kokku seatud, et malevlane, kes oma klassiharjutused täitnud, peab suutma täita ka vastavaid kontrollharjutusi.

10. Pidulikud momendid lasketeenistuses.

„Laskemäärused“ kriipsutavad laskmiste kohta eriliselt alla vabat,- spordi ja võistluse vaimu. Laskmine, kui õppetöö üks silmapaistvamaid alasid, nõuab, et siin tähtsamad silmapilgud saaksid teravalt allakriipsutatud ja igapäevasest elust väljatõstetud. *Nii tulevad klassikatsed sooritada komisjoni ees mitte üksi arusaamatuste ärahoidmise, kuid ka pidulikkuse mõttes. Samuti peab sündima pidulikult ka märklaudade loosimine katsetel, laskmärkide annetamine, laskevõistlused, auhindade jagamine, püsside väljaandmine jne.*

See tõstab laskuri enesetunnet, tõstab tema väärtust kaaskodanikkude silmis ja tiivustab teda paremate saavutuste tagaajamisele.

11. Padrunite väljaandmine.

Terve laskeperioodi peale ettenähtud padrunid antakse maleva staabist välja kompaniide või vastavate üksuste päälikutele kogu kompanii peale. Kompanii või vastava üksuse päalik omalt poolt jagab padrunid ära üksikute laskurite vahel.

Padrunite väljaandmise korra üksikutele kaitseliitlastele kompaniides või vastavates üksustes määrab kindlaks maleva päalik, sarnase arvestusega, et laskeharjutuste täitmise juures vaheaegu ette ei tuleks.

12. Tagajärgede fikseerimine ja padrunite kustutamine.

Kõik lasketagajärjed kantakse sisse kaitse-liitlase „Isiklikku laskeraamatusse“, mis on ühtlasi ka algdokumendiks padrunite mahakustutamisel. Igat läbitehtud laskeharjutust tõendab laskejuhataja oma allkirjaga, vastasel korral laskmine ei loe ning äratarvitatud padrunid jäävad mahakustutamata. Ka vabaharjutuste ning juureostetud padrunid kuuluvad kustutamisele.

Padrunite mahakustutamise viis on äärmiselt lihtsustatud. Kaitse-liitlastele väljaantud padrunid kustutatakse maha kompanii ehk vastava üksuse pääliku aruande järele. Aruanne seatakse kokku kaitse-liitlaste isikliku laskeraamatusse sissekantud andmete ja laske päeva-raamatu põhjal. Sama aruande põhjal maleva staabis kustutakse maha kompaniidesse või vastavatesse üksusesse väljaantud padrunid.

J. M a i d e

Kindralstaabi major

Peastaabi Ülem.

A. B a l d e r

Major

Peastaabi õpe- ja spordi

pääliku k. t.

A. P a r t s

Kapten

Peastaabi õpepäalik.

III. KAITSELIIDU LASKEMÄÄRUSED SÕJAVÄEPÜSSIDEST.

A. LASKESÜSTEEM.

1. Klassidesse jaotus ja klassis viibimise aeg.

§ 1. Kõik kaitseliitlased jagunevad sõjaväepüssidest laskmise osavuses ja sellel alal edasijõudmise kohaselt kolme kategooriasse:

- 1) algajad,
- 2) laskurid,
- 3) kütid.

Laskurite ja kütide kategooriad liiginevad omakorda kolme klassi:

- 1) II klass,
- 2) I klass ja
- 3) esiklass.

§ 2. Klassis viibimise aeg ja lasketegevuse eesmärk on järgmiselt kindlaks määratud:

- 1) Algajad — 6. kuust kuni 3. aastani; — eesmärk: väljakoolitada kindel laskur 100 mtr. peale kõigist asenditest ja 150 meetrist peale lamades asenditest;
- 2) II klassi laskurid — 6. kuust kuni 2. aastani; — eesmärk: väljakoolitada kindel laskur 200 mtr. peale lamades asenditest;
- 3) I klassi laskurid — 6. kuust kuni 2. aastani; — eesmärk: väljakoolitada kindel

laskur 200 mtr. peale kõikidest asenditest;

- 4) esilaskurid — 6. kuust kuni 2. aastani; — eesmärk: väljakoolitada kindel laskur 300 mtr. peale lamades asenditest;
- 5) II klassi kütid — 1. aast. kuni 3. aastani; — eesmärk: väljakoolitada kindel laskur 300 mtr. peale kõikidest asenditest;
- 6) I klassi kütid — 1. aast. kuni 3. aastani; — eesmärk: väljakoolitada kindel laskur 300 mtr. peale kõikidest asenditest ja 400 mtr. peale toetatud asenditest;
- 7) esikütid — 1. aast. kuni 3. aastani; — eesmärk: väljakoolitada kindel laskur 300 mtr. peale kõikidest asenditest ja 600 mtr. peale toetatud asenditest.

§ 3. Eelmises prg. näidatud ulatusega laskeperioodi jooksul tuleb iga kaitseliitlase kohta selgusele jõuda, kas tema väärib kõrgemasse klassi üleviimist ehk jääb järgmiseks laskeperioodiks samasse klassi kordamisele või teda tuleb madalamasse klassi tagasi viia. Selleks korraldatakse iga laskeperioodi jooksul igale kaitseliitlasele *klassikatse kontrollharjutuste* näol.

§ 4. *Laskeperioodide alguseks lugeda iga aasta 1-ne mai ja 1-ne november.* Eriti hästi edasijõudmistele on lubatud uue laskeperioodi algpäevaks võtta *teise kontrollharjutuse täitmise päev*, kuid selle tagajärjel ei tohi § 2-ses antud klassis viibimise aja miinimum väheneda rohkem kui ühe kolmandiku võrra. Klassis viibimise aja lühendamise küsimuse otsustab malleva päalik.

2. Laskejuhataja.

§ 5. Laskeharjutuste täitmise juhatamiseks ja kontrollimiseks määrab maleva päalik allüksustes *laskejuhatajaid*, kelle nimed avaldatakse maleva päaliku käsukirjas.

Laskejuhataja peab laskepävaraamatut (vorm Nr. 5).

Missugustes üksustes laskejuhatajaid määratakse ja kui palju üksuse peale, on maleva päaliku otsustada — vastavalt kohapealsetele oludele.

Laskejuhataja tõendab ka kõrgemate päalike ning instruktorite laskmisi, kui see sündis tema piirkonnas.

Laskejuhataja õigused on: a) maleva päalikul kõikide maleva kaitseliitlaste suhtes; b) malevkonna päalikul — omas malevkonnas; c) kompaniipäalikul — omas kompaniis ja d) instruktoritel — maleva piirkonnas, kelle koosseisu instruktor kuulub.

Kui laskejuhatajateks ei ole võimalik määrata päalikeid, võib nendeks määrata malevlasi.

§ 6. Laskejuhataja on laskmise ajal ühtlasi korrapidaja laskerajal ja tema kannab kohustusi ning vastutust, mis ettenähtud Laskeeskirjas I vihk prg. 92, 93, 94 ja 96.

3. Laskeharjutuste liigitus.

§ 7. Kaitseliitlaste laskeosavuse arendamine sünnib kolme liiki laskeharjutuste täitmise kaudu:

- 1) *Klassiharjutused* — laskurite väljakoolitamiseks ja nende ettevalmistamiseks kontrollharjutustele;
- 2) *vabad harjutused* — kaitseliitlaste isiklikul algatusel ettevõetud laskeosavuse

arendamiseks ja ettetulnud puuduste kõrvaldamiseks;

- 3) *kontrollharjutused* — kaitseliitlaste edasijõudmise järelekatsumiseks klassikatsel.

§ 8. Kaitseliitlaste laskeosavuse väljaarendamiseks ja ettevalmistamiseks kontrollharjutuste täitmisele on ette nähtud *klassiharjutused*. Klassiharjutused viiakse läbi kohalikel laskeradadel laskejuhatajate juhtimise ning kontrolli all. Ärapeetud klassiharjutused kantakse sisse kaitseliitlase „Isiklikku laskeraamatusse“ ja tõendatakse seal laskejuhataja allkirjaga; ilma sellekohase allkirjata sooritatud klassiharjutused ei loe.

§ 9. Klassiharjutusi on ettenähtud iga klassi tarvis järgmiselt:

algajatele	7	harjutust;
II klassi laskuritele ...	5	„
I „ „	5	„
esilaskuritele	5	„
II klassi küttildele	7	„
I „ „	7	„
esiküttildele	7	„

Igas klassis on lubatud korrata kolme harjutust. Juhusel, kui keegi kordamiseks padruni ei vaja, võib ta neid ära kasutada täiendusena vabade harjutuste laskmiseks.

§ 10. Vabade harjutuste täitmine sünnib laskejuhataja järelvalve all (ainult julgeoleku mõttes), kuna harjutuse valik ja selle kokkuseadmine ning läbiviimine sünnib iga laskja enese äranägemise järele. Vabad harjutused kantakse sisse „Isiklikku laskeraamatusse“ ja tõendatakse laskejuhataja poolt ainult padrunite mahakustutamise otstarbel.

§ 11. Klassikatseks on igas klassis kaks kontrollharjutust, milledest katsealune täidab ühe ring- või õppelaskmise märklauda ja teise lahingkujusse. Kontrollharjutused klassikatseks valib katsealune tabelis toodud harjutuste seast loosi läbi. Loosimist toimetatakse sarnase arvestamisega, et katse alguseks oleks võimalik tarvilike märklaude kohale toimetada, kuid loosimist ei või varem teha kui 24 tundi enne katse algust. Kui kontrollharjutused valitud, ei tohi katsealune kuni kontrollharjutuse alguseni enam lasta sõjaväepüssist lahinglaskemoonaga. Selle nõude mittetäitjatel tuleb uus kontrollharjutus valida ja valitavate harjutuste seas ei või olla tühistatud harjutus.

Kumbagit kontrollharjutust võib täita ise ajal; alatud harjutus tuleb ühekorraga lõpule viia.

Kui kontrollharjutustest ühes klassis korraga rohkem kui üks laskur osa võtab, siis lasevad kõik ühte ja sama harjutust, kusjuures harjutuste valik (loosi tõmbamine) sünnib kõige vanema katsest osavõtja poolt (vanem ametkoha poolest; kui ametkohad ühesugused, siis vanem eluaastates).

§ 12. Klassikatsete sooritamisele võib asuda, kui on täidetud klassiharjutusi (kordamiseharjutused kaasaarvatult):

algajad täitnud	5	harjutust;
II klassi laskurid täitnud ...	4	„
I „ „ „ „	4	„
esilaskurid „ „	4	„
II klassi kütid „ „	5	„
I „ „ „ „	5	„
esikütid „ „	5	„

Et klassikatsetele pääseda, tuleb kõik klassiharjutused läbi lasta, kuigi katsele pääsemiseks nõuetav arv harjutusi juba täidetud.

§ 13. Kontrollharjutusi klassikatseks täi-

detakse komisjoni ees, mille eesistujaks maleva päalik või üks maleva instruktoritest ja liigeteks kaks kohalikku päalikut maleva päaliku määramise järele. Klassikatse komisjon peab katselaskmise kohta kirjaliku protokollu ja esitab selle pärast laskmist maleva päaliku. (Katsekomisjoni protokollu vorm vt. lisa Nr. 1).

§ 14. Klassikatse toimepanemise aja, kohta, laskmise korra ja muud klassikatsete läbi viimiseega seotud küsimused lahendab maleva päalik.

4. Klassidesse üleviimine.

§ 15. Kaitseliitlased, kes mõlemad kontrollharjutused klassikatseks täitnud, viiakse üle järgmisesse klassi. Ei suuda katsealune klassikatset sooritada ehk ei ilmu ta katsele, jääb tema järgmiseks laskeperioodiks vanasse klassi kordamisele. Kaitseliitlast, kes ei suuda kahe laskeperioodi jooksul klassikatset sooritada või ei ilmu katsetele, viiakse tagasi järgmisesse madalamasse klassi.

Esikütid peavad igal laskeperioodil mõlemad kontrollharjutused täitma. Need, kes kolme laskeperioodi jooksul järgimööda ehk viie perioodi jooksul vahedega on kontrollharjutused täitnud, loetakse lõpulikult esiküttideks ja neid vabastatakse kontrollharjutustest.

Ei suuda katsealune (algaja, laskur või kütt) esimest kontrollharjutust klassikatseks täita, ei tee tema teist harjutust kaasa.

§ 16. Kaitseliitlaste klassidesse üleviimine, vanasse klassi kordamisele jätmine ja madalamasse klassi tagasiviimine, avaldatakse maleva päaliku käsukirjas.

§ 17. Klassilaskuritele ja küttele antakse välja laskemärgid ja vastav diploom.

Laskemärgid on järgmised:

- 1) II klassi laskurile 2. kl. laskuri rinnamärk;
- 2) I „ „ 1. kl. „ „
- 3) esilaskurile esilaskuri rinnamärk ja laskuriakselband;
- 4) II klassi kütile 2. kl. küti rinnamärk ja kütiakselband;
- 5) I „ „ 1. kl. „ „ kütiakselband;
- 6) esikütile . esiküti küti rinnamärk ja kütiakselband;

§ 18. Teatava klassi laskuriks loetakse kaitseliitlane alles siis, kui tema selle klassikatse sooritanud ja selle klassi kutses maleva pääliku poolt kinnitatud. Klassi kutses kinnitatud laskur algab järgmise kõrgema klassi laskeharjutuste laskmist.

Algajad, kes algaja klassikatse sooritanud, omavad õiguse II klassi laskurite laskeharjutuste täitmisele asumiseks, kuna II klassi laskuri kutses kinnitatakse neid alles siis, kui II laskurklassi kontroll- ja klassiharjutused täidetud.

§ 19. Laskeharjutusi ühes klassikatsetega teevad kaasa kaitseliidu tegevliikmed, toetajatest liikmetest need meeskodanikud, kes selleks soovi avaldanud.

Laskmistest vabastatakse ainult neid, kes tervislistel põhjustel selleks mittekölblikuks tunnistatud arsti otsuse põhjal.

5. Padrunite norm ja nende arvestamine.

§ 21. Laskmiste läbiviimiseks on lubatud padrunisi kulutada igal laskeperioodil järgmiselt:

Klassi nimetus	Klassi harjut.	Klassi harjut. kordamine	Vabad harjutused	Kontrollharjutused	Kokku	Võib oma raha eest osta
Algajad	42	22	21	22	107	32
II klassi laskurid .	41	30	21	22	114	31
I " " "	52	40	26	22	140	39
Esilaskurid	41	30	21	24	116	31
II klassi kütid	51	27	51	24	153	102
I " " "	62	30	62	24	178	124
Esikütid	69	41	69	46	225	138

Igale kaitseliitlasele on lubatud padrunisi juure osta oma raha eest: algajatel ja laskuritel 50% klassi ja vabaharjutuste normist, kütidel 100% samade harjutuste normist. Juure ostetud padrunisi võib kasutada ainult laskeharjutuste täitmiseks, missuguseid ka sissekanda „Isiklikku laskeraamatusse“ *vabaharjutuste* all.

Maleva pääliku korraldusse antakse aastas vaatluslaskmiste ja laskevõistluste korraldamiseks 5 padrunit maleva nimekirjas seisva iga kaitseliitlase peale.

§ 22. Laskeharjutuste täitmiseks väljaantud ja raha eest ostetud padrunite mahakustutamise sünnib „Isiklikku laskeraamatusse“ tehtud sissekannete järel ja laskepäevaraa-matu põhjal, mis tõendatud laskejuhataja poolt. Sissekanded „Isiklikku laskeraamatusse“ on padrunite mahakustutamise algdokumendiks, mille järel kompanii päälük seab kokku aruanded äratarvitatud padrunite peale ja esitab need kaks korda aastas, — 15. maiks ja 15 no-

vembriks maleva päälikule, mille järele viimane padrunid kompanii arvelt maha kustutab (kompanii pääliku aruanne — vorm nr. 2.).

§ 23. Laskmiseks tarvisminevate padrunite väljaandmise korra määrab kindlaks maleva päälik; nende väljaandmine peab sündima sarnase arvestusega, et kaitseliitlastel alati padrunisi küllalt käes oleks laskeharjutuste täitmiseks ning harjutuste läbiviimisel vaheaegu ette ei tuleks.

Laskuritele antakse välja ka kontrollharjutuste täitmiseks määratud padrunid, kuid neid ei tohi muuks otstarbeks ära kasutada.

§ 24. Aruanded lasketagajärgede kohta kogu maleva peale esitatakse maleva pääliku poolt peastaapi iga aasta 1-ks juuniks ja 1-ks detsembriks. (Aruande vorm nr. 5.). Üksikute kaitseliitlaste lasketagajärgede aruanded seab kokku kompanii või vastava üksuse päälik ja esitab nad kaks korda aastas: 15. maiks ja 15. novembriks maleva päälikule. (Aruande vorm nr. 3.). Aruande juure lisab maleva päälik kõrgema klassi laskurite (kütide) nimed.

B. JUHTNÖÖRID UUE LASKESÜSTEEMI ELLUVIIMISEKS.

§ 25. Uue laskesüsteemi elluviimisega malevates algust teha otsekohe. Laskeharjutusi korraldada edaspidi ainult uute kavade järele.

§ 26. Kõikide kaitseliitlaste laskeklassidesse jagamine läbiviia (klassikatseid korraldades) 1-ks novembriks 1928. a. Klassikatsetega (kontrollharjutustega) teha algust otsekohe juhtnööride kättesaamise järele. On soovitatav, et neid kaitseliitlasi, kes suuremat huvi laskeasjanduse vastu üles näidanud, katsesta-

taks varem ja nad viiakse üle vastavasse laskeklassi 1-ks maiks 1928. a.

§ 27. Uue „Laskemääruste“ järele *esimese* laskeperioodi algpäevaks lugeda 1-ne mai 1928. a. (nende tarvis, kes enne seda tähtaega on klassikatse läbiteinud).

§ 28. Laskeosavuse ja võimete kohaselt kaitseliitlased pääsevad kõikidesse laskurklassidesse; II kütide klassi peasemiseks on tarvis vähemalt ühe laskeperioodi kestvusel esilaskurite klassis olla.

§ 29. Laskurite esialgne klassidesse liigitamine sünnib klassikatsete korraldamisega. Õiguse küsimust otsustada, missugusele klassikatsele keegi kaitseliitlane pääseb, omavad: maleva päalik, kohalik malevkonna päalik, kohalik kompanii ehk vastava üksuse päalik ja kohaliku õpepiirkonna instruktor, kusjuures tuleb arvestada katsealuse seniste tagajärgedega ja tema isikliku sooviavaldusega, kui see on kooskõlas tema üldise laskeosavuse tasapinnaga.

Kui tekivad vaieldused, missuguse klassikatse sooritamisele katsealust lubada, siis otsustab küsimuse vanem ametkonna järele, kusjuures instruktorit lugeda vanemaks malevkonna päaliku ja kompanii päaliku suhtes.

§ 30. Enne *esimesele* klassikatsele minekut on kaitseliitlastele lubatud kas kõiki või osa selle klassi laskeharjutusi läbilasta, missuguse klassikatsest tema soovib osa võtta.

Enne laskeharjutuste täitmisele asumist peab tema aga § 29 ülesloetud isikute nõusoleku saama, kes otsustavad, kas sooviavaldaja vastab valitud klassi nõuetele või mitte.

§ 31. Nende isikute klassikatsele lubamise küsimuse otsustamisel, kes kaitseväes teenides lasksid Laskeeeskirja I osas antud tabelite jä-

rele kuni 24. XI. 1927. a. maksmapandud muudatusteni võtta arvesse, et umbkaudu senised:

1-se grupi III liigi harjutused läbilasknud laskurid vastavad algajate klassikatse nõuetele;

1-se grupi II liigi harjutused läbilasknud laskurid vastavad II laskurklassi klassikatse nõuetele;

1-se grupi I liigi harjutused läbilasknud laskurid vastavad I laskurklassi klassikatse nõuetele;

1-se grupi iseäralise liigi harjutused läbilasknud laskurid vastavad esilaskurite klassikatse nõuetele.

§ 32. Nende isikute klassikatsetele lubamise juures, kes kaitseväes laskmisi toimetanud muudetud laskemääruste järele silmaspidada, et:

kaitseväe alg-klass vastab kaitseliidu algajate klassile, kaitseväe III klass vastab kaitseliidu II laskurklassile, kaitseväe II klass vastab kaitseliidu I ja esilaskurklassidele;

kaitseväe II klass sisaldab endas kaitseliidu I laskurklassi ja esilaskurite klassi nõudeid, siis arvesse võtta kaitseväes sooritatud II klassi laskeharjutusi ja nende tagajärgi ning selle põhjal otsustada, kumba klassi tarvis katsealune küllaldaselt ettevalmistatud.

§ 33. Neid kaitseliitlasi, kes ei suuda ühtegi klassikatset sooritada või ei ilmu katsele, arvata algajate klassi.

§ 34. Uue laskekeha järele tarvisminevaid märklehti on saada peastaabist, kuna puust märklaudu valmistada koha peal. Märklehede ja märklaudade mõõdud on antud käesolevas „Laskemäärustes“. Aruannete trükitud blanke on saada peastaabist.

§ 35. Kõikides uue laskesüsteemi teostamise juures üleskerkinud küsimustes pöörata peastaabi poole.

IV. SELETUSKIRI MÄRKLAUDADE JUURE.

Kaitseliidus laskmise juures tarvisminevad märklauad lähevad osaliselt lahku kaitseväe omadest. Muudatused on ettevõetud tingitult erilisest olukorrast kaitseliidus, kus ei ole võimalik läbi minna lahinglaskmiste kooli. Sellepärast on sisse toodud suuremal määral lahingmärklauade ja lahingkujusid kümneringilistel märklauadel. Lastes niisuguste kujude pihta, laskur õpib neid tundma ja neid tabama mitmesugustel distantidel kõikidest põhiasenditest, mis osaliseltki vähendab lahinglaskmiste puudumise teravust.

Laskmise juures tuleb ette üldse 15 märklaua. Nendest on 13 lihtmärklaua ja kaks — kombineeritud kahest märklauast. Kõikide lihtmärklauade joonestused ühes mõõtu-dega ja märkustega värvi kohta on toodud käesolevates „Laskemäärustes“.

Kaitseväega ühised on järgmised märklauad:

Õpelaskmise märklaud (joon. Nr. 1);
300 mtr. kümneringiline normaalmärklaud (joon. nr. 5).
600 „ „ „ „ nr. 6).
400 „ „ „ „ nr. 7).
ja kolmandikkuju.

Järgmised märklauad on tarvitusel ka kaitseväes, kuid kaitseliidu omad lähevad nendest mõnes üksikasjas lahku:

150 mtr. kümnering. märklaud (joon. nr. 3.);
200 „ „ „ „ (joon. nr. 4.);
küürusjooksja kuju (joon. nr. 10.);
põlveltlaskja kuju (joon. nr. 11.);
vöökuju (joon. nr. 12.) ja
püstkuju (joon. nr. 13.).

150 ja 200 meetri kümneringilistele märklaudade keskele on musta sõõri asemele paigutatud kaitsevärvi lahingkujud: 150 meetri märklauale lamava vaateleja kuju kiikriga ja 200 meetri märklauale — lamades laskja laskuri kuju. Kujud oma suuruse poolest on peaaegu võrdsed kaitseväe samade märklaudade mustale sõõrile ja on asetatud märklaudadele nii, et nende alumine äär langeb ühte musta sõõri alumise äärega. Sellega on kergendatud sihtpunkti valik, kui võistlustel võetakse tarvitusele sama kauguste kümneringilised *normaal*-märklaud (vaata „Laske-eeskirja I vihu muudatused“ — joon. nr. 47. ja 48.). Samuti on asetatud 100 meetri kümneringilisele märklauale peakuju (kiiver).

Nagu eelpool tähendatud, kui soovitakse laskevõistlustel ehk ettevalmistusel nendele laskmisi toimida normaal võistlusmärklaua pihta, siis selleks kasutada kaitseväes tarvitusel olevaid „150 ja 200 meetri normaallaude“. „100 meetri normaallaude“ tuleb endal valmistada, sest neid eriliselt ei trükita vähese tarvituse tõttu.

Küürusjooksja kuju, põlveltlaskja kuju, vöökuju ja püstkuju on üldjoontes samasugused, kui endised (vaata „Laske-eeskiri I vihk, joonestused nr. nr. 56, 57, 58 ja 59.). Muudatused on ettevõetud kujude päädes (uuetüübiline kiiver ja nägu kujutatud selgemini), et märklaude piltlikumaks teha.

Hoopis uued on:

100 mtr. kümneringiline märklaud ja lamades laskja laskuri kuju.

Lamadeslaskja laskuri kuju on võetud vastava eluskuju suurune. Tema on peaaegu võrdne kolmandikkujule, kuid täpsema väljajoonestuse tõttu sarnaneb enam lahingus ettetulevale märgile.

Kombineeritud märklaude on kaks:

300 mtr. kümneringiline normaal-märklaud, musta südamikuga asemel kaitsevärvi kolmandikkuju keskel ja

400 mtr. kümneringiline märklaud musta sõõri asemel valge südamikuga kolmandikkuju keskel.

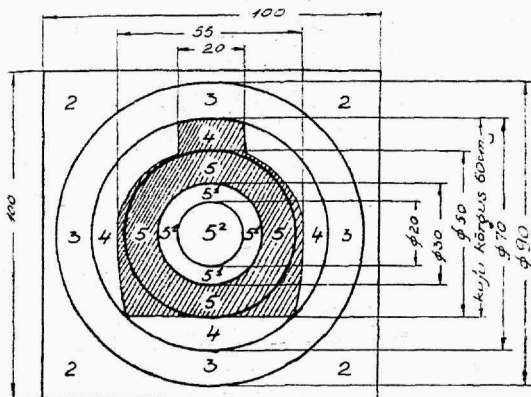
Juhul, kui eelpoolnimetatud märklaude ei trükita, tuleb neid ise valmistada. Selleks esimese märklaua valmistamiseks 300 mtr. kümneringilisele normaalmärklauale peale kleepida paberist väljalõigatud kaitsevärvi (tumeroheline) kolmandikkuju, mille mõõdud antud joonestusel nr. 9.

Teise märklaua saamiseks 400 meetri kümneringilisele märklauale (joon. nr. 6.) peale kleepida õppelaskmise märklauast väljalõigatud kolmandikkuju. Kujud nii peale kleepida, et nende keskkohad langeksid ühte märklauade keskkohadega.

Vabaharjutuste laskmiste juures mitte piiruda üksi eelpool ülesloetud märklauadega. On soovitatav kasutada igasuguseid kaitseväre märklaude, välisriikide omi ja lõpuks neid ise kombineerida, *meelestades, et mida mitmekesisemate märklauadega pihta sooritatakse laskmisi, seda mitmekülsem ja kindlam kujuneb ka laskur.*

Õppelaskmise märklaud.

Joonestus nr. 1.

Põhivärv ja kuju — valged.

Ringid 5¹ ja 5³ — mustad.

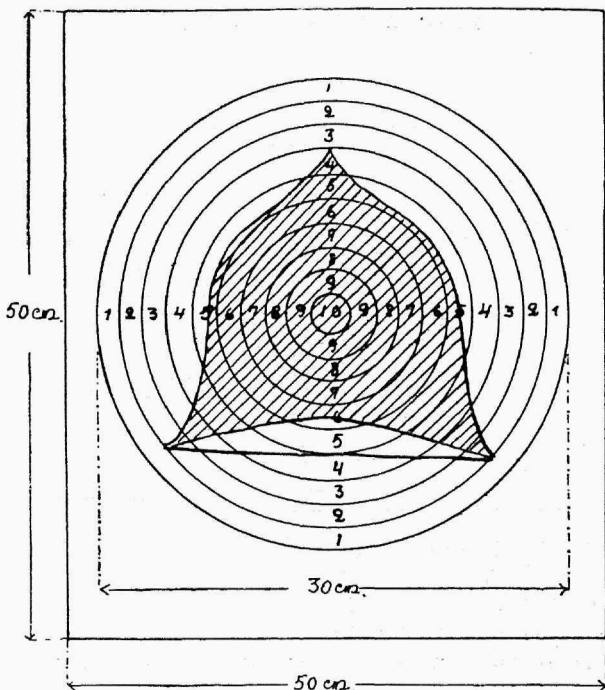
Ringid 3 ja 4 — rukkilillesinised.

Kõik mõõdud sentimeetrites.

Õppelaskmise märklauale asetatud kuju on kolmandikkuju.

100 meetri kümneringiline märklaud.

Joonestus nr. 2.

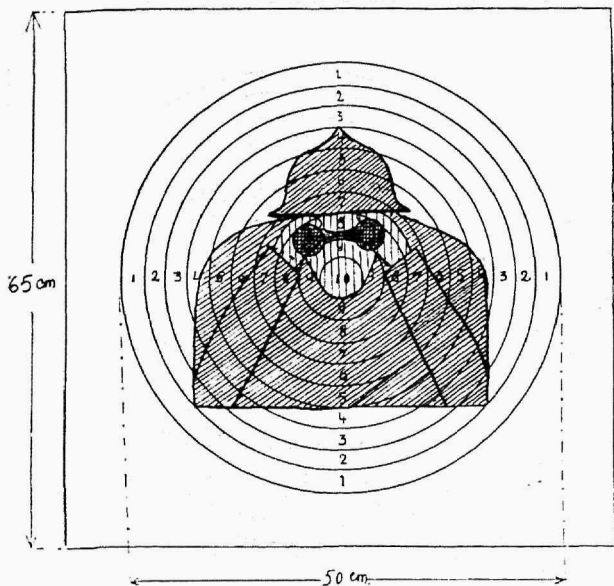

Kiiver tumeroheline (kaitsevärvi), nägu heleroheline.
Ringide vahe 1,5 cm.

100 meetri kümneringiline normallaud on samasugune,
kuid kiivri asemel on keskel 5-st — 10-da ringini
must sõõr.

150 meetri kümneringiline märklaud.

Joonestus nr. 3.

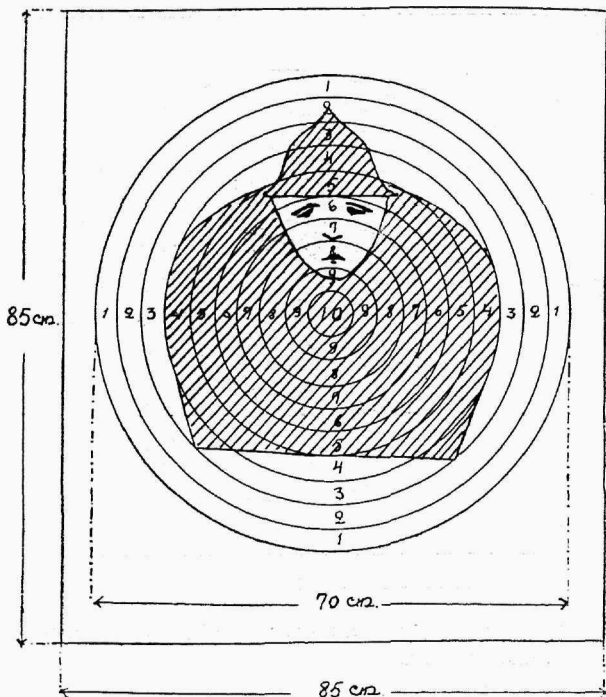
Kiiver tumeroheline (kaitsevärvi), nägu heleroheline, pikksilm must.

Ringide vahe 2,5 cm.

150 meetri kümneringiline normaallaud on samasugune kuid vaatleja kuju asemel on keskel 5-st – 10-da ringini must sõõr.

200 meetri kümneringiline märklaud.

Joonestus nr. 4.

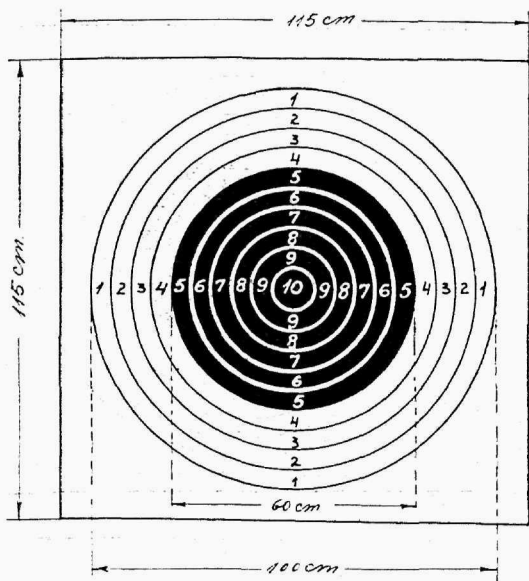
Kuju ja kiiver tumeroheline (kaitsevärvi); nägu helerohe-
heline; silmad, suu ja nina mustad.

Ringide vahe 3,5 cm.

200 meetri kümneringiline normaallaud on samasugune,
kuid maastikul lamades laskja laskuri kuju ase-
mel on keskel 5-st—10-da ringini must sõõr.

300 meetri kümneringiline normaal- märklaud.

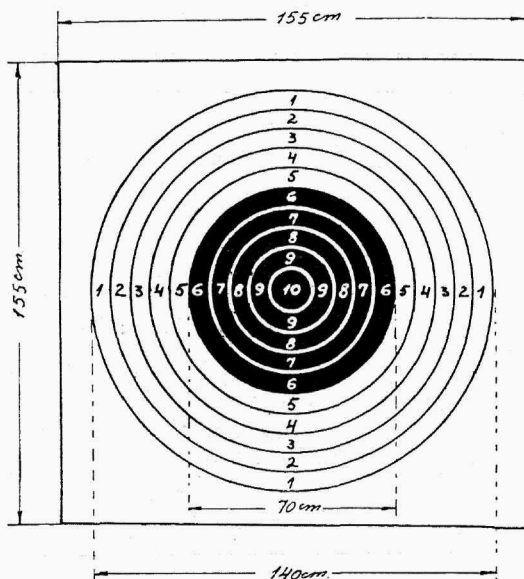
Joonestus nr. 5.

Ringide vahe 5 cm.

400 meetri kümneringiline märklaud.

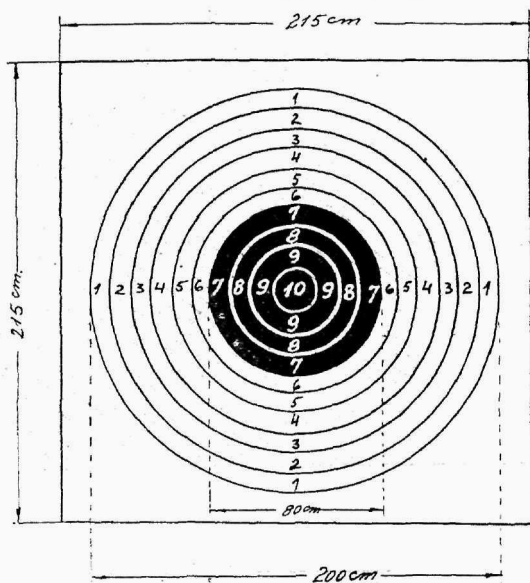
Joonestus nr. 6.

Ringide vahe 7 cm.

600 meetri kümneringiline märklaud.

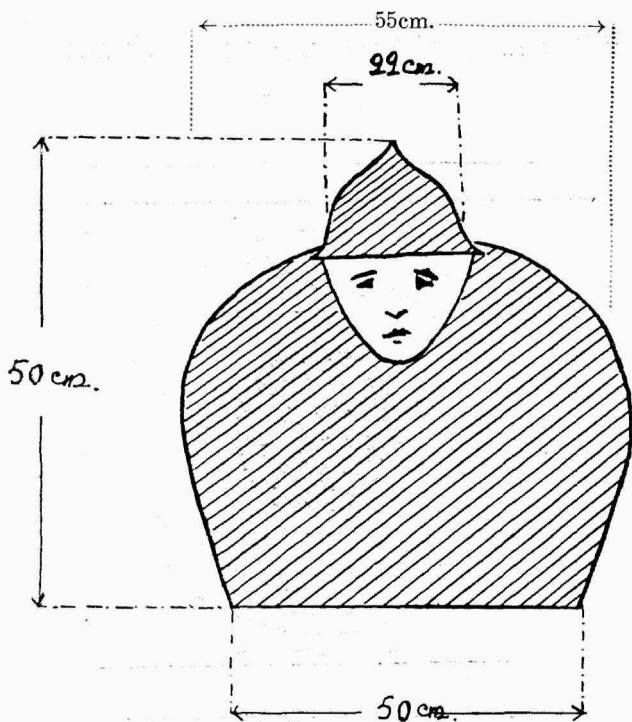
Joonestus nr. 7.

Ringide vahe 10 cm.

Lamadeslaskja laskuri kuju.

Joonestus nr. 8

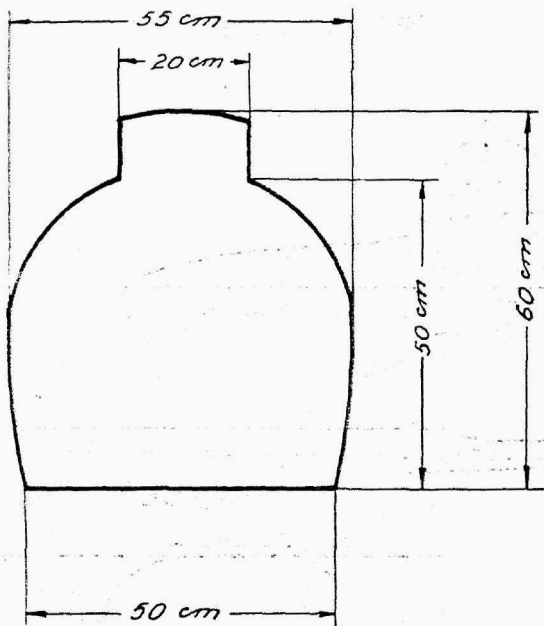

Kuju lõigata välja lauast. Keha ja kiiver tumerohelised (kaitsevärvi) nägu heleroheline silmad, suu ja nina mustad.

Kuju maksimaalne laius 55 cm.

Kolmandikkuju.

Joonestus nr. 9.

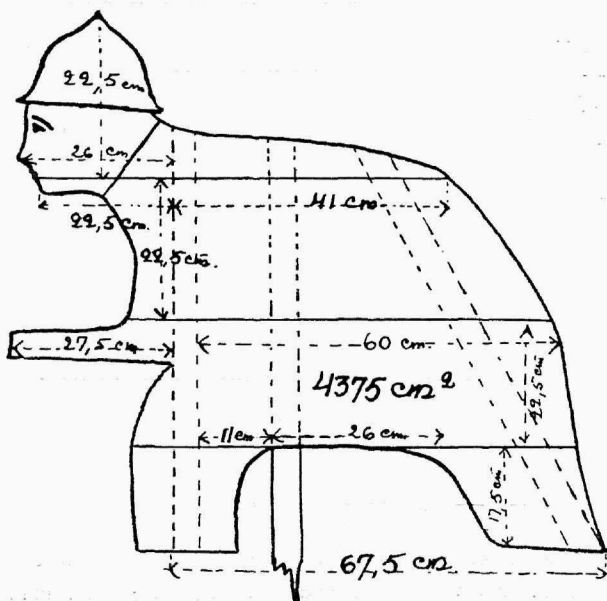

Kuju tumeroheline (kaitsevärvi) lõigata välja lauast.

Kolmandikkuju on sarnane õppelaskmise märklaua trükitud kujule: kõrgus 60 cm, mis on üks kolmandik mehe kõrgusest, millest ka tingitud nime-tus „kolmandikkuju“.

Küürusjooksja kuju.

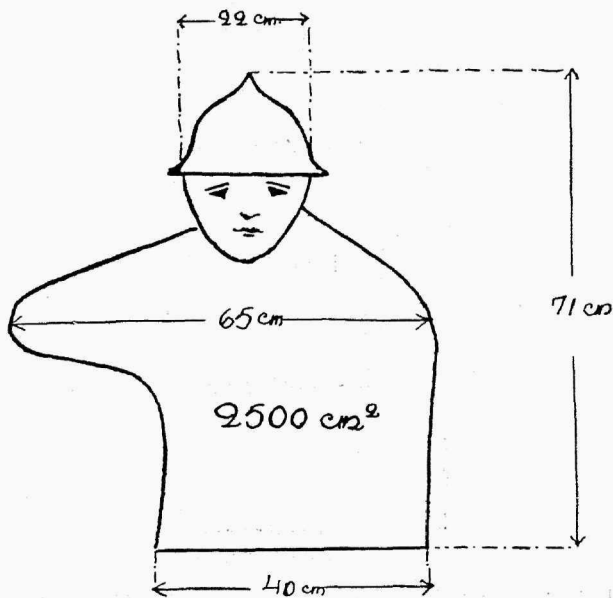
Joonestus nr. 10.

Kuju lõigata välja lauast. Keha ja kiiver tumerohelised (kaitsevärvi), nägu heleroheline.

Põlveitlaskja kuju.

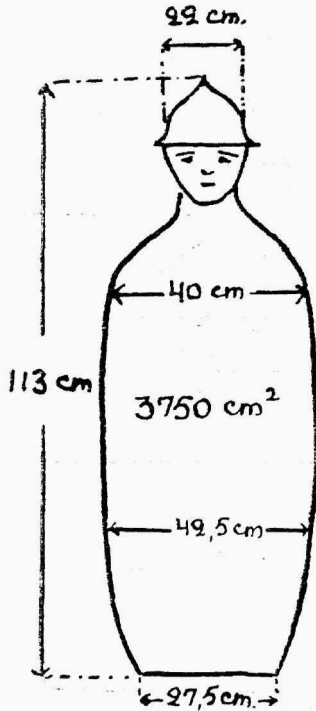
Joonestus nr. 11.

Kuju väljalõigata lauast. Keha ja kiiver tumerohelised (kaitsevärvi); nägu heleroheline; silmad, nina ja suu mustad.

Vöökuju.

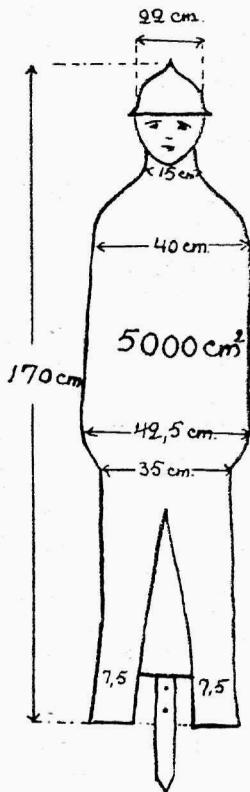
Joonestus nr. 12.

Kuju lõigata välja lauast. Keha ja kiiver tumerohelised (kaitsevärvi); nägu heleroheline; silmad, nina ja suu mustad.

Püstkuju.

Joonestus nr. 13.

Kuju lõigata välja lauast. Keha ja kiiver tumerohelised (kaitsevärvi); nägu heleroheline; silmad, nina ja suu mustad.

V. Algajate klassi-

Nr.Nr.	Harjutuste otstarve ja iseloom	Kaugus meetrit.	Märklaud	Asend
1	Tiheduslaskmine püssi jooksu tundmaõppimiseks õpilase poolt. Õpilase tabamuspildi võrdlemine proovilaskmise tabamuspildiga.	100	Õppelaskmise märklaud (joonestus nr. 1.).	Istudes pingilt või ükskõik missugusest toetatud asendist (püsti, lamades jne.)
2	2-a Harjutuse I osa: õige sihiku ja sihtpunkti valik. 2-b Harjutuse II osa: eelmiste laskudega saadud õpiste kasutamine märgi täpseks tabamiseks.	100	100 meetri kümneringiline märklaud (joonestus nr. 2.)	Istudes pingilt või ükskõik missugusest toetatud asendist (püsti, lamades jne.).
3	Üleminek lahingus tarvitatavale laskeasendile ja suuremale padrunite arvule.	100	Õppelaskmise märklaud (joonestus nr. 1.).	Lamades toelt.
4	Eelharjutus käelt laskmiseks kolmest põhiasendist.	100	100 meetri kümneringiline märklaud (joonestus nr. 2.).	Lamades käelt . . . põlvelt . . . püsti käelt .
5	5-a Harjutuse I osa: püssi jooksu tundmaõppimine. Sihiku ja sihtpunkti väljaselgitamine uuel kaugusel. 5-b Harjutuse II osa: eelmiste laskudega saadud õpiste kasutamine märgi täpseks tabamiseks.	150	150 meetri kümneringiline märklaud (joonestus nr. 3.).	Istudes pingilt või ükskõik missugusest toetatud asendist (püsti, lamades jne.)
6	Pikema seeria laskmine kolmest põhiasendist.	100	Õppelaskmise märklaud (joonestus nr. 1.).	Lamades käelt . . . põlvelt . . . püsti käelt .
7	Pikema seeria laskmine uuel suuremalt kauguselt.	150	a) õppelaskmise märklaud (joonestus nr. 1.) või b) kolmandikkuju (joonestus nr. 9) laskejuhataja määramise järele.	Lamades toelt.

harjutuste tabel.

Padrun. arv	Märkused harjutuste läbiviimise kohta	Tabamustingimused	Aeg	Tabamuste näitamine
4	Harjutus täita korraga.	Kõik kuulid 30 cm läbimõõduga ringi sisse.	Piiramata.	Terve seeria järele.
3	Harjutuse kumbki osa võib täita väikese vaheaja järele. Alatud seeria tuleb korraga lõpule viia.	I osa: lasud hindamisele ei kuulu. II osa: kõik tabamused ringide sees nendest üks vähemalt 5 silma.	Piiramata.	Iga lasu järele.
5	Igat lasu võib anda väikeste vaheaegade järele, kuid harjutus tuleb läbiviia (üksuse) laskmise lõpuks.	23 silma.	Piiramata.	Iga lasu järele.
2 2 2	Asendite järjekord laskja valiku järele. Iga asendist võib ise ajal lasta.	15 silma. Iga asendist vähemalt üks kuul peab olema ringides	Piiramata.	Iga lasu järele.
3	Harjutuse kumbagi osa võib täita väikese vaheaja järele. Alatud seeria tuleb korraga lõpule viia.	I osa lasud hindamisele ei kuulu. II osa: kõik tabamused ringides, nendest üks vähemalt 5 silma.	Piiramata.	Iga lasu järele.
5 3 2	Asendite järjekord laskja valiku järele. Iga asendist võib lasta ise ajal.	46 silma.	Piiramata.	Iga lasu järele.
5	—	a) 23 silma. b) kuju pihta 4 tabamust.	Piiramata.	Iga lasu järele.

VI. II klassi laskurite

Nr.Nr.	Harjutuste otstarve ja iseloom.	Kaugus meetrit.	Märklaud	Asend
1	Käelt laskmine uuel suuremalt kauguselt.	150	Õppelaskmise märklaud (joonestus nr. 1.).	Lamades käelt.
2-a	Harjutuse I osa : püssijooksu tundmaõppimine, sihiku ja sihtpunkti väljaselgitamine uuel kaugusel.	200	200 meetri kümneringiline märklaud (joonestus nr. 4.).	Istudes pingilt või ükskõik missugusest toetatatud asendist (püsti, lamades jne.).
2-b	Harjutuse II osa : eelmiste lasudega saadud õpiste kasutamine märgi täpsaks tabamiseks.	200		
3	Pikema seeria laskmine uuel kaugusel.	200	a) õppelaskmise märklaud (joonestus nr. 1) või b) lamades laskja laskuri kuju (joonestus nr. 8) laskejuhataja määramise järele.	Lamades toelt.
4	Kaks viielasulist seeriat lamades käelt.	200	a) 200 meetri kümneringiline märklaud (joonestus nr. 4) või b) kolmandikkuju (joonestus nr. 9.) laskejuhataja määramise järele.	Lamades käelt.
5	Laskmine vahelduvate kauguste peale.	150 ja 200	Õppelaskmise märklaud (joonestus nr. 7.).	Lamades käelt.

klassiharjutuste tabel.

Padrun. arv	Märkused harjutuste läbiviimise kohta	Tabamustingimused	Aeg	Tabamuste näitamine
5	Igat lasku võib anda väikeste vaheaegade järele, kuid harjutus tuleb läbi viia (üksuse) laskmise lõpuks.	23 silma.	Piiramata.	Iga lasu järele.
3	Harjutuse kumbagi osa (seeriat) võib ise ajal täita.	Harjutuse I osa lasud hindamisele ei kuulu.	Piiramata.	Iga lasu järele.
3	Alatud seeria korraga lõpule viia.	II osa — kõik tabamused ringides, nendest üks vähemalt 5 silmalises ringis.		
10	Lastakse kahes osas: I seeria — kolm lasku täpseks sihtpunkti leidmiseks. II seeria — seitse lasku tabamiseks.	a) 46 silma; b) 6 tabamust. Märkus: arvesse võetakse mõlemate seeriate tagajärjed	Piiramata.	I seeria — iga lasu järele; II seeria — terve seeria järele.
10		a) 50 silma; b) 5 tabamust.	Piiramata.	Iga seeria järele.
10	Kumbagi kauguse peale lastakse vaheldamisi viis lasu: üks lask ühe, järgmine teiselkaugusel	46 silma.	Piiramata.	Iga lasu järele.

VII. I klassi laskurite

Nr.Nr.	Harjutuste otstarve ja iseloom	Kaugus meetrit.	Märklaud	Asend
1	Ettevalmistav harjutus laskmiseks käelt kolmest põhiasendist.	200	Õppelaskmise märklaud (joonestus nr. 1.)	Lamades käelt põlvelt püsti käelt .
2	Pikema seeria laskmine kolmest põhiasendist.	200	a) 200 meetri 10-ringiline märklaud (joonestus nr. 4.) või b) kүүrusjooksjakuju (joonestus nr. 10) laskejuhataja määramise järele.	Lamades käelt põlvelt püsti käel .
3	Laskmine vahelduvatel kaugustel kolmest põhiasendist.	150 ja 200	200 meetri 10-ringiline märklaud (joonestus nr. 4.).	Lamades käelt põlvelt püsti käelt .
4	Harjutuse I osa : püssijooksu tundmaõppimine, sihiku ja sihtpunkti väljaselgitamine uuel kaugusel. Harjutuse II osa : eelmistele laskudega saadud õpiste kasutamine märgi täpsuseks tabamiseks.	250 250	Õppelaskmise märklaud (joonestus nr. 1.)	Lamades toelt.
5	Pikema seeria laskmine kolmest põhiasendist.	200	a) õppelaskmise märklaud (joonestus nr. 1.) või b) kolmandikkuju (joonestus nr. 9) laskejuhataja määramise järele.	Lamades käelt põlvelt püsti käelt .

klassiharjutuste tabel.

Padrun. arv	Märkused harjutuste läbiviimise kohta	Tabamustingimused	Aeg	Tabamuste näitamine
2 2 2	Asendite järjekord laskja valiku järele. Igast asendist võib lasta ise ajal.	Igast asendist 1 tabamus vähemalt viiesilmalises ringis; kõik tabamused peavad olema märklauas.	Piiramata.	Iga lasu järele.
5 3 2	Asendite järjekord laskja valiku järele. Igast asendist võib lasta ise ajal.	a) 40 silma; b) kuus tabamust.	Piiramata.	Iga lasu järele.
15	150 mtr. kauguselt lastakse igast asendist 2 lasku ja 200 metr. kauguselt 3 lasku. Asendite järjekord laskja valiku järele. Igast asendist korraga välja lasta 5 kuuli. Laskmine sünnib vaheldamisi kumbagil kaugusel: üks lasu ühe, järgmine teisel kaugusel jne. Igast asendist lasta võib ise ajal.	60 silma. Igast asendist kumbagil distantsil vähemalt üks tabamus mitte alla 5. silma.	Piiramata.	Iga asendi järele.
3 3	Harjutuse kumbagit osa (seeriat) võib täita ise ajal. Alatud seeria tuleb korraga lõpule viia.	Harjutuse 1 osa laskud hindamisele ei kuulu II osa — kõik tabamused märklauas, nendest üks vähemalt 5-silmalises ringis.	Piiramata.	Esimene osa — iga lasu järele. Teine osa — terve seeria järele.
5 5 5	Asendite järjekord laskja valiku järele. Igast asendist võib lasta ise ajal.	a) 69 silma; b) 9 tabamust.	Piiramata.	Iga asendi järele.

VIII. Esilaskurite klassi-

Nr.Nr.	Harjutuste otstarve ja iseloom.	Kaugus meetrit.	Märklaud	Asend
1	Pikem seeria laskmise uuel kauguselt lamades käelt.	250	Õppelaskmise märklaud (joonestus nr. 1.).	Lamades käelt.
2	Harjutuse 1 osa : püssijooksu tundmaõppimine, sihiku ja sihtpunkti väljaselgitamine uuel kaugusel. Harjutuse II osa: eelmiste lasudega saadud õpiste kasutamine märgi täpseltamiseks.	300 300	300 meetri kümne-ringiline normaal-märklaud (joonestus nr. 5.).	Istudes pingilt või ükskõik missugusest toetatud asendist (püsti, lamades jne.)
3	Pikem seeria uuel kaugusel.	300	a) õppelaskmise märklaud (joonestus nr. 1.) või b) põlvettlaskja kuju (joon. nr. 11.) laskejuhataja määramise järele.	Lamades toelt.
4	Ettevalmistav harjutus käelt laskmiseks.	300	a) õppelaskmise märklaud (joonestus nr. 1.) või b) vöökuju (joon. nr. 12) laskejuhataja määramise järele.	Lamades käelt.
5	Laskmine vahelduvatel kaugustel	250 ja 300	300 meetri kümne-ringiline normaal-märklaud (joon. nr. 5.).	Lamades käelt.

Märkus: Õppelaskmise märklaua viiesilmalise ringi all

harjutuste tabel.

Pädrun. arv	Märkused harjutuste läbiviimise kohta	Tabamustingimused	Aeg	Tabamuste näitamine
10	Lastakse kahes osas: I seeria — kolm lasku sihtpunkti leidmiseks ja II seeria — seitse lasku — tabamiseks.	46 silma; arvesse võetakse mõlemate seeriatega tagajärjed.	Piiramata.	I seeria — iga lasu järele; II seeria — terve seeria järele.
3	Harjutusekumbagit osa (seeriat) võib täita ise ajal. Alatud seeria korruga lõpule viia.	Harjutuse I osa laskud hindamise alla ei kuulu. II osa — kõik tabamused ringides, nendest üks vähemalt 5-e silmalises ringis.	Piiramata	Iga lasu järele.
3				
10	Lastakse kahes osas: I seeria — kolm lasku sihtpunkti leidmiseks ja II seeria — seitse lasku märgi tabamiseks	a) 46 silma; b) 6 tabamust Arvesse võetakse mõlemate seeriatega tagajärjed.	Piiramata.	I seeria — iga lasu järele; II seeria — terve seeria äralaskmise järele.
5	--	a) 23 silma; b) kolm tabamust.	Piiramata.	Iga lasu järele.
10	Kumbagi kauguse jaoks antakse viis lasku vaheldamisi: üks lask ühe järgmine teise kauguse jaoks jne.	50 silma. kumbagil kaugusel vähemalt 25 silma.	Piiramata.	Iga lasu järele.

mõistetakse ringid 5, 5¹ ja 5².

IX. II klassi kütide

Nr.Nr.	Harjutuste otstarve ja iseloom	Kaugus meetrit.	Märklaud	Asend	Padrun. arv
1	Eelharjutus laskmiseks 300 mtr. peale kolmest põhiasendist.	300	Õppelaskmise märklaud (joon. nr. 1.).	Lamades käelt. . . Põlvelt . . . Püsti käelt.	2 2 2
2	Harjutus näpsavas laskmises.	100	Lamadeslaskja laskuri kuhu ilmub 6-ks sekundiks iga lasujaoks (joon. nr. 8.).	Lamades käelt . . . põlvelt . . . püsti käelt.	2 2 2
3	Pikem seerialahing märgi pihta.	300	a) vöökuju (joon. nr. 12) või b) põlvelt laskja kuhu (joon. nr. 11); laskejuhataja määramise järele.	Lamades käelt	7
4	Pikem seeria kolmest põhiasendist	300	Õppelaskmise märklauad (joon. nr. 1.).	Lamades käelt. . . põlvelt . . . püsti käelt.	5 3 2
5	Üleminek 400 mtr. peale. Harjutuse I osa: püssi jooksu tundmaõppimine, sihiku ja sihtpunkti väljaselgitamine. Harjutuse II osa Eelmiste laskudega saadud õpiste ärakasutamine märgi täpsuseks tabamiseks.	400	400 mtr. kümne-ringiline märklaud (joon. nr. 6.).	Lamades toelt või istudes pingilt, laskejuhataja määramise järele.	3 3
6	Pikem seeria kolmest põhiasendist.	300	300 mtr. kümne-ringiline normaal-märklaud.	Lamades käelt. . . põlvelt. . . püsti käelt.	5 3 2
7	Harjutus näpsavas laskmises.	100	Lamadeslaskja laskuri kuhu ilmub 5 sekundiks iga lasujaoks (joon. nr. 8.).	Lamades käelt. . . põlvelt. . . püsti käelt.	2 2 2

klassiharjutuste tabel.

Märkused harjutuste läbiviimise kohta	abamustingimused	A e g	Tabamuste näitamine
Asendite järjekord laskja valiku järel. Igast asendist võib lasta ise ajal.	Igast asendist vähemalt 1 lask 5 silma, kõik kuulid peavad olema märklauas.	Piiramata.	Iga lasu järel.
Asendite järjekord laskja valiku järel. Palge panna, kui kujutäiesti ilmunud	Igast asendist üks tabamus.	Iga lask 6-e sekundi jooksul.	Iga lasu järel.
Lastakse kahes osas: I seeria — 3 lasku sihtpunkti valikuks ja II seeria — 4 lasku märgi tabamiseks.	a) vöökuju pihta 4 tabamust ja b) põlveltlaskja kuju pihta 3 tabamist Arvesse võetakse mõlemate seeriatega järjed	Esimese seeria aeg piiramata; teine seeria lastakse välja 3 min. jooksul õhes laadimisega ja asendi võtmisega.	Esimene seeria — iga lasu järel; teine — terve seeria järel.
Asendite järjekord laskja valiku järel.	46 silma.	Piiramata.	Iga asendi järel.
Harjutuse kumbagit osa (seeriat) võib täita ise ajal. Alatud seeria tuleb korraga lõpule viia.	a) I osa (seeria) lasud hindamisele ei kuulu. b) II osa (seeria) kõik kuulid ringides, nendest vähemalt üks mitte alla 6 silma	Piiramata.	Esimene seeria — iga lasu järel; teine — terve seeria järel.
Asendite järjekord laskja valiku järel.	60 silma. Püsti käelt üks tabamus ja põlvelt kaks tabamust vähemalt 6 silma.	Piiramata.	Iga asendi järel.
Asendite järjekord laskja valiku järel. Palge panna, kui kuju täiesti ilmunud.	Igast asendist üks tabamus.	Iga lask 5 sek. jooksul.	Iga asendi järel.

X. I klassi kütide

Nr.Nr.	Harjutuste otstarve ja iseloom	Kaugus meetrit.	Märklaud	Asend	Padrun. arv
1	Pikem seeria uult kauguselt.	400	400 mtr. kümne-ringiline märklaud (joon. nr. 6.).	Lamades toelt.	10
2	Pikem seeria kolmest põhiasendist.	300	300 mtr. kümne-ringiline normaal-märklaud (joon. 5).	Lamades käelt. . . põlvelt . . . püsti käelt .	5 3 2
3	Pikem seeria 400 mtr. kauguselt.	400	400 mtr kümne-ringiline märklaud musta südamiku asemel valge südamega kolmandikkuju (joon. nr. 6. ja 1.).	Lamades toelt.	10
4	Harjutus näpsavas laskmises.	100	Lamades laskja laskuri kuju ilmub 4 sekundiks iga lasujaoks (joon. nr. 8.).	Lamades käelt. . . põlvelt. . . püsti käelt .	2 2 2
5	Üleminek käelt laskmisele 400 mtr. kauguselt.	400	400 mtr. kümne-ringiline märklaud (joon. nr. 6.).	Lamades käelt.	10
6	Laskmine lahingkuju pihta.	400	a) püstkuju või b) vöökuju laskejuhataja määramisel (joon. nr. 12. ja 13.).	Lamades käelt.	10
7	Harjutus näpsavas laskmises.	150	Lamades laskja laskuri kuju ilmub 5 sekundiks iga lasujaoks (joon. nr. 8.).	Lamades käelt. . . põlvelt. . . püsti käelt .	2 2 2

klassiharjutuste tabel.

Märkused harjutuste läbiviimise kohta	Tabamustingimused	A e g	Tabamuste näitamine
Lastakse kahes osas: I seeria — 3 lasku — sihtpunkti valikuks ja II seeria — 7 lasku — tabamiseks.	45 silma. Arvesse võetakse mõlemate seeriate tagajärjed.	Esimese seeria aeg piiramata; teine seeria lastakse välja 7 minuti jooksul ühes laadimisega ja asendi võtmisega.	Esimene seeria — iga lasu järele; teine — terve seeria järele.
Asendite järjekord laskja valiku järele.	60 silma. Püsti käelt üks tabamus ja põlvelt kaks tabamust vähemalt 5 silma.	Piiramata.	Iga asendi järele.
Lastakse kahes osas: I seeria — 3 lasku — sihtpunkti valikuks ja II seeria — 7 lasku — tabamiseks.	45 silma. Arvesse võetakse mõlemate seeriate tagajärjed.	Esimese seeria aeg piiramata; teine seeria lastakse välja 7 minuti jooksul ühes laadimisega ja asendi võtmisega.	Esimene seeria — iga lasu järele; teine — terve seeria järele.
Asendite järjekord laskja valiku järele. Palge panna, kui kuju täiesti ilmunud.	Igast asendist üks tabamus.	Iga lask 4 sekundi jooksul.	Iga lasu järele.
	50 silma	10 min. ühes laadimisega ja asendi võtmisega.	Terve seeria järele.
Lastakse kahes osas: I seeria — 3 lasku — sihtpunkti valikuks ja II seeria — 7 lasku — tabamiseks.	a) Püstikuju — 6 tabamust ja b) vöökuju — 4 tabamust. Arvesse võetakse mõlemate seeriate tagajärjed.	Esimese seeria aeg piiramata; teine seeria lastakse välja 7 minuti jooksul ühes laadimisega ja asendi võtmisega.	Esimene seeria — iga lasu järele teine — terve seeria järele.
Asendite järjekord laskja valiku järele. Palge panna, kui kuju täiesti ilmunud.	Igast asendist üks tabamus.	Iga lask 5 sekundi jooksul.	Iga lasu järele.

XI. Esiküttide klassi-

Nr.Nr.	Harjutuste otstarve ja iseloom	Kaugus meetrit.	Märklaud	Asend	Pädrun. arv
1	Üleminek 600 mtr. peale. Harjutuse I osa: püssijooksu tundmaõppimine; sihiku ja sihtpunkti väljaselgitamine. Harjutuse II osa: Eelmiste lasudega saadud õpiste ärakasutamine märgi täpseks tabamiseks.	600	600 mtr. 10 ringiline märklaud (joon. nr. 7.).	Lamades toelt või istudes pingilt laskejuhataja määramise järele. . . .	3 3
2	Pikem seeria kolmest põhiasendist 300 mtr. peale.	300	300 mtr. kümne-ringiline normaal-märklaud (joonestus nr. 5.).	Lamades käelt. . . . põlvelt. . . püsti käelt .	5 5 5
3	Pikem seeria uuelts kauguselt.	600	600 mtr. kümne-ringiline märklaud (joonestus nr. 7.).	Lamades toelt.	10
4	Harjutus näpsavas laskmises.	100	Lamadeslaskja laskuri kuju ilmub 3-ks sekundiks iga lasu jaoks (joon.8.).	Lamades käelt. . . . põlvelt. . . püsti käelt .	2 2 2
5	Üleminek käelt laskmisele 600 mtr. kaugusel.	600	600 mtr. kümne-ringiline märklaud (joonestus nr. 7.).	Lamades käelt.	3+10
6	Laskmine lahingkuju pihta.	600	a) Püstikuju (joon. nr. 13) või b) kaks kõrvuti seisvat püstikuju — laskejuhataja määramise järele.	Lamades käelt.	3+10
7	Harjutus näpsavas laskmises.	200	Lamadeslaskja laskuri kuju ilmub 5 sekundiks iga lasu jaoks.	Lamades käelt. . . . põlvelt . . . püsti käelt .	2 2 2

harjutuste tabel.

Märkused harjutuste läbiviimise kohta	Tabamustingimused	A e g	Tabamuste näitamine
Harjutuse kumbagi osa (seeriat) võib täita ise ajal. Alatud seeria tuleb korraga lõpule viia.	1a) I osa (seeria) lasud hindamisele ei kuulu; 1b) II osa (seeria) — kõik kuulid ringides, nendest üks vähemalt 7 silma	Piiramata.	Esimest seeriat näidatakse iga lasu järele; teist terve seeria laskmise järele.
Asendite järjekord laskja valiku järele.	105 silma.	Iga asendi peale 5 min. ühes laadimisega ja asendi võtmisega.	Iga asendi järele.
Lastakse kahes osas: I seeria — 3 lasku — sihtpunkti valikuks ja II seeria — 7 lasku — tabamiseks.	50 silma. Arvesse võetakse mõlema seeria tagajärjed.	Esimese seeria aeg piiramata; teise seeria lastakse välja 8 minuti jooksul ühes laadimisega ja asendi võtmisega.	Esimene seeria — iga lasu järele; teine — terve seeria laskmise järele.
Asendite järjekord laskja valiku järele; palge panna, kui kuju täiesti ilmunud.	Igast asendist üks tabamus.	Iga lask 3 sek. jooksul.	Iga lasu järele.
Enne kolm proovilasu, siis 10-lasuline seeria. Soovikorral võib laskja proovilaskudest ära ütelda	50 silma.	Proovilaskudel aeg piiramata; seeria lastakse välja 8 minuti jooksul ühes laadimisega ja asendi võtmisega.	a) Proovilaskumisel iga lasu järele; b) teised lasud terve seeria laskmise järele.
Enne kolm proovilasu, siis 10-lasuline seeria. Soovikorral võib laskja proovilaskudest ära ütelda	a) ühe kuju pihta 3 tabamust; b) paariskuju pihta -- 6 tabamust.	Proovilaskudel aeg piiramata; seeria lastakse välja 8 minuti jooksul ühes laadimisega ja asendi võtmisega.	a) Proovilaskumisel iga lasu järele; b) teised lasud terve seeria laskmise järele.
Asendite järjekord laskja valiku järele; palge panna, kui kuju täiesti ilmunud	Igast asendist üks tabamus.	Iga lask 5 sek. jooksul.	Iga lasu järele.

XII. Klassikatse kontroll-

Katse iseloom	Märklaudad, mille hulgast valitakse katseks loosi läbi kaks märki	Kaugus meetri.
Kontrollharjutused algajatele II laskurklassi harjutuste täitmisele pääsemiseks.	<ul style="list-style-type: none"> a) Õppelaskmise märklaud (joon. nr. 1.) b) 100 meetri 10-ringiline märklaud (joon. nr. 2.) c) kolmandikkuju (joon. nr. 9.) d) lamadeslaskja laskuri kuju (joon. nr. 8.) 	100

harjutused algajatele.

Padrun. arv	Lubatud proovi- laske	Aeg	A s e n d	Tabamuste näitamine	Minimaal tingimused katse sooritamiseks vastavalt valitud mär- kidele
10	1	Piira- mata.	Lamades käelt.	Terve seeria järele.	a) 46 silma;
10	1				b) 30 silma;
10	1				c) 6 tabamust;
10	1				d) 6 tabamust.

XIII. Klassikatse kontroll-

Katse iseloom	Märklauad, mille hulgast valitakse katseks loosi läbi kaks märki	Kaugus meetrit.
Kontrollharjutused II laskurklassi kutses kinnitamiseks ja I laskurklassi harjutuste täitmisele pääsemiseks.	a) Öppelaskmise märklauad (joon. nr. 1.) b) 200 mtri kümneringiline märklauad (joon. nr. 4) c) kolmandikkuju (joon. nr. 9.) d) kүүrusjooksja kuju (joonestus nr. 10)	200
Kontrollharjutused I laskurklassi kutses kinnitamiseks ja esilaskurite klassi harjutuste täitmisele pääsemiseks.	a) Öppelaskmise märklauad (joon. nr. 1) b) 200 mtri kümneringiline märklauad (joon. nr. 4.) c) kolmandikkuju (joon. nr. 9.) d) kүүrusjooksja kuju (joonestus nr. 10)	200
Kontrollharjutused esilaskurite klassi kutses kinnitamiseks ja II kүүttide klassi harjutuste täitmisele pääsemiseks.	a) Öppelaskmise märklauad (joon. nr. 1.) b) 300 mtri kümneringiline normaal-märklauad (joon. nr. 5.) c) sama, ilma musta südamikujuga keskel (joonestused nr. nr. 5 ja 9.) d) vөөkuju (joonestus nr. 12.) e) põlvettlaskja kuju (joonestus nr. 11.)	300

harjutused laskuritele.

Padrun. arv	Lubatud proovij-laske	Aeg	A s e n d	Tabamuste näitamine	Minimaal tingimused katse sooritamiseks vastavalt valitud märkidele
10	1	Piiramata	Lamades käelt.	Terve seeria laskmise järele.	a) 46 silma;
10	1				b) 50 silma;
10	1				c) 6 tabamust;
10	1				d) 5 tabamust.
10	1	Piiramata	5 lasku lamades käelt, 3 lasku põlvelt, 2 lasku püsti käelt.	Terve seeria laskmise järele.	a) 46 silma;
10	1				b) 50 silma;
10	1				c) 6 tabamust;
10	1				d) 5 tabamust.
10	2	Piiramata	Lamades käelt.	Terve seeria järele.	a) 46 silma;
10	2				b) 50 silma;
					c) 50 silma;
10	2				
10	2				d) 6 tabamust;
10	2				e) 5 tabamust.

XIV. Klassikatse kontroll-

Katse iseloom	Märklaud, mille hulgast valitakse katseks loosi läbi kaks märki	Kaugus meetrit.	Pärrun. arv	Lubatud proovijastke
Kontrollharjutused II-se klassi kütikutses kinnitamiseks ja I-se klassi harjutuste täitmisele pääsemiseks.	a) Öppelaskmise märklaud (joonest. nr. 1)	} 300	10	2
	b) 300 mtr. kümneringiline normaal-märklaud (joon. nr. 5)			
	c) vöökuju (joonestus nr. 12)			
	d) põlveltaskja kuju (joon. 11)			
	e) näpsav laskmine 100 meetri peale 10-ks sekundiks ilmuva lamades-laskja laskuri kuju pihta (joon. nr 8)			
		100	6	2
Kontrollharjutused I-se küttilde kl. kutses kinnitamiseks ja esiküttide klassi harjutustele pääsemiseks.	I. 300 mtr. katses.	} 300	10	2
	a) Öppelaskmise märklaud (joon. nr. 1)			
	b) 300 mtr. 10 ringiline normaal-märklaud, musta südamikuga asemel keskel kaitsevärvi kolmandikkuju			
	c) vöökuju (joon. nr. 12)			
	d) põlveltaskja kuju (j. 11.)			
	e) näpsav laskmine 150 mtr. peale lamades laskja laskuri kuju pihta (j. nr. 8.)	150	6	2
	II. 400 mtr. katses	} 400	10	2
	f) 400 mtr. kümneringiline märklaud (joon. nr. 6.)			
	g) 400 mtr. 10-ringiline märklaud musta südamikuga asemel keskel valge südamikuga kolmandikkuju.			
	h) püstkuju (joon. nr. 18.)			
i) vöökuju (joon. nr. 12.)				
Kontrollharjutused esiküti kutses kinnitamiseks ja esiküttide klassis püsimiseks.	I. 300 mtr. katse.	} 300	30	4
	a) 300 mtr. kümneringiline normaal-märklaud (j. 5.)			
	b) 300 mtr. 10-ringiline normaal-märklaud musta südamiku keskel asemel kaitsevärvi kolmandikkuju			
	c) Näpsav laskmine 200 mtr. peale lamades laskja laskuri kuju pihta	200	6	2
	II 600 mtr. katse.	} 600	10	2
	e) 600 mtr. kümneringiline märklaud (joon. nr. 7)			
f) kaks kõrvuti seisvat püstkuju (joon. nr. 13.)				

Märkus: Klassikatsetel I klassi ja esiküttide kutses kinni-
 1) esimese klassi küttildel üks kontrollharjutus
 2) esiküttildel — üks harjutus 300 ja teine 600

harjutused kütidele.

A e g	A s e n d	Tabamuste näitamine	Minimal-tingimused katse sooritamiseks vastavalt valitud märkidele
<p>Piiramata.</p> <p>e) 10 sekundi looksul 2 lasku ühes ümberlaadimisega.</p>	<p>5 lasku lamades käelt, 3 lasku põlwelt ja 2 lasku püsti käelt. Asendite järjekord laskja waliku järele.</p> <p>e) 2 lasku lamades käelt; 2 „ põlwelt, 2 „ püsti käelt.</p>	<p>Terve seeria järele.</p> <p>e) Iga asendi järele.</p>	<p>a) 46 silma; b) 50 silma; c) 6 tabamust; d) 4 tabamust;</p> <p>e) igast asendist üks tabamus.</p>
<p>6 min. ühes laadimisega ja asendi võtmisega.</p> <p>e) 10 sekundi looksul 2 lasku ühes ümberlaadimisega.</p> <p>8 min. ühes laadimisega ja asendi võtmisega.</p>	<p>5 lasku lamades käelt, 3 lasku põlwelt ja 2 lasku püsti käelt. Asendite järjekord laskja waliku järele.</p> <p>e) 2 lasku lamades käelt, 2 „ põlwelt, 2 „ püsti käelt.</p> <p>Kõik lasud lamades toelt</p>	<p>Terve seeria järele.</p> <p>e) Iga asendi järele.</p> <p>Terve seeria järele.</p>	<p>a) 46 silma; b) 60 silma; c) 6 tabamust; d) 5 tabamust;</p> <p>e) igast asendist üks tabamus.</p> <p>f) 50 silma; g) 50 silma; h) 6 tabamust; i) 4 tabamust.</p>
<p>8 min. iga asendi jaoks ühes laadimisega ja asendi võtmisega.</p> <p>c) 10 sekundi looksul 2 lasku ühes ümberlaadimisega.</p> <p>8 min. ühes laadimisega ja asendi võtmisega.</p>	<p>10 lasku lamades käelt, 10 lasku põlwelt, 10 lasku püsti käelt. Asendite järjekord laskja waliku järele.</p> <p>c) 2 lasku lamades käelt 2 „ põlwelt, 2 „ püsti käelt.</p> <p>Kõik lasud lamades toelt.</p>	<p>Iga asendi järele.</p> <p>c) Iga asendi järele.</p> <p>Terve seeria laskmise järele.</p>	<p>a) 225 silma; b) 225 silma.</p> <p>c) igast asendist üks tabamus.</p> <p>e) 60 silma; f) 6 tabamust.</p>

amamiseks täita:

300 meetri ja teine 400 meetri peale;
300 meetri peale

XV. JUHTNÖÖRID ARUANNETE JUURE.

Laskmiste üle peetavad aruanded ja raamatud peavad andma täieliku ning tõetruu pildi iga üksiku kaitseliitlase ja üksuse (kompanii) lasketevõime käigust, laskjate arenemisest ning edasijõudmisest. Sellepärast tuleb eriliselt hoolitseda korraliku ja tõetruu aruannete ning raamatute pidamise eest.

Aruannete kokkuseadmine ja esitamine lasketagajärgede kohta ja väljalastud padrunite kustutamiseks on äärmiselt lihtsustatud. Tööl sel alal on pantud malevate ning kompaniide (vastavate üksuste) päälikute peale, kuna teised päälikud sellest vabastatud.

Tarvitusele võetavad raamatud ja aruanded on järgmised:

- a) kaitseliitlase isiklik laskeraamat;
- b) klassikatsete läbiviimise protokoll;
- c) kompanii- (vastava üksuse) pääliku aruanne padrunite äratarvitamise üle;
- d) kompanii- (vastava üksuse) pääliku aruanne lasketagajärgede kohta;
- e) kompanii (vastava üksuse) laskepäeva-raamat;
- f) malevapääliku aruanne lasketagajärgede kohta.

1. *Kaitseliitlase isiklik laskeraamat* on algdokumendiks, mille põhjal sünnib padrunite mahakustutamine ja tagajärgede hindamine. Seda

raamatut peetakse otsekohe laskerajal. Pike-
mad seletused sissekannete tegemise kohta on
antud raamatus endas.

2. *Klassikatsete läbiviimise protokoll*
(vorm nr. 1.) peetakse samuti laskerajal. Siin
on ruumi ette nähtud kahe kontrollharjutuse
tarvis. Kui võtab katsealune osa ainult ühest
kontrollharjutusest (esimesest ehk teisest), siis
tõmmata teise harjutuse lahtrisse kriips.

Kui sünnib kumbagi kontrollharjutuse täit-
mine iseajal ja selle tõttu kantakse kumbagi
laskmise tagajärjed ise protokoll, siis vii-
mase harjutuse protokoll märkuste lahtris ära
näidata eelmise laskmise protokoll nr. ja kuu-
päev; sellega hõlbustatakse maleva staabi töö.

Lahter „*Harjutuse iseloom*“ täita „*klassi-
katsete kontrollharjutuste tabeli*“ esimese lahtri
kohaselt.

Lahtris „*Otsus harjutuse täitmise kohta*“
märgitakse ära, kas katsealune harjutuse soo-
ritanud või mitte. Harjutamise sooritamine
märgitakse tähega „S“, mittesooritamine tä-
hega „M“.

Lahter „*Komisjoni otsus katsealuse kohta*“
täidetakse, kui:

- a) katsealune mõlemad harjutused soorita-
nud, või b) kukkus läbi esimesel ehk tei-
sel harjutusel.

Otsused tehakse järgmiselt:

- a) „väärrib üleviimist (klassinimetus)
klassi“,
b) „tarvis (klassinimetus) klassi kor-
damisele jätta“,
c) „tarvis (klassinimetus) klassi tagasi
viia“.

Iga laskeperioodi lõpul kompaniipäälük esi-
tab katsekomisjonile kaitseliitlaste nimekirja,
kes ei ole laskeperioodi jooksul katsetele ilmu-

nud. Nende nimed kantakse protokollis, harjutuste lahtrisse märgitakse: „ei ilmunud“ ja tehakse otsus „Laskemääruste“ § 15 kohaselt.

Peale katse lõppu komisjoni esimees esitab *protokollis* maleva päälikule ja ärakiri sellest jääb kompanii ehk vastava üksuse staapi.

3. *Kompaniipääliku aruanne padrunite äratarvitamise kohta* (vorm nr. 2.) säetakse kokku kaks korda aastas: 1-ks maiks ja 1-ks novembriks. Seda aruannet on kõige parem pidada järgmiselt. Kui kaitseliitlasele padruneid välja antakse, siis kompaniipäälilik märgib lihtpliatsiga lahtritesse „*Padruneid välja antud*“ kui palju ja mis otstarbel kellelegi padruneid antud; aruande esitamise eel arvab väljaantud padrunid kokku (kui väljaandmine sündis mitu korda) ja kannab summa tindiga vastavasse lahtrisse.

Padrunite äratarvitamist võib sisse kanda kahte moodi:

- a) kompaniipäälilik enne aruande esitamist kogub kokku kõik „Isiklikud laskeraamatud“ ja teeb nendest tarvilised väljavõtted; ehk
- b) annab laskejuhatajatele välja aruande lehed (vorm nr. 2.) ja need iga laskmise järele kannavad väljalastud padrunite arvu vastavasse lahtrisse; aruande esitamisel on kompaniipäälikul tarvis ainult laskejuhatajate poolt sissekantud arvud kokku arvata ja sisse kanda oma aruandesse.

Aruande pealkirjas antud kahest ajajärgust see kriipsuga läbi tõmmata, mille eest aruannet ei esitata. Lahtritesse, milles sissekan- deid ei ole, tõmmatakse kriips.

4. *Kompaniipääliku aruanne lasketagajärgede kohta* (vorm nr. 3.) peetakse „*klassikatsete*“ protokollide põhjal, mille ärakirjad

kompaniide staapides. Kaitseliitlase klassis viibimine märgitakse vastavas lahtris ristikesega — x.

Aruande pealkirjas antud kahest tähtpäevast see läbi tõmmata kriipsuga, milleks aruannet ei esitata. Lahtritesse, milles sissekandeid ei olnud, tõmmatakse kriips.

5. *Kompanii laskepäevaraamat* (vorm nr. 4.) annab lühikese ülevaate harjutuste, nende tagajärgede ja ärakulutatud laskemoona üle. Nõuetavad andmed kantakse laskepäevaraamatusse laskejuhatajate poolt esitatud aruannete põhjal ja iga sissekanne tõendatakse kompanii-pääliku allkirjaga.

Aruannete kokkuseadmiseks antakse välja igale laskejuhatajale „Laskepäevaraamatu“ üksikud lehed. Peale igat laskmist, laskejuhatajad kannavad aruande lehte nõuetavad andmed ja tõendavad *igat* sissekannet oma allkirjaga.

Lahtritesse, milles sissekandeid ei ole, tõmmatakse kriips.

6. *Malevapäälikute aruanne* (vorm nr. 5.) esitatakse peastaapi kaks korda aastas: 1-ks juuniks ja 1-ks detsembriks. Aruanne säetakse kokku *kompaniide (vastavate üksuste) päälikute aruannete* põhjal lasketagajärgede kohta.

Aruannete pealkirjas antud kahest tähtpäevast see kriipsuga läbi tõmmata, milleks aruannet ei esitata. Lahtritesse, milles sissekandeid ei ole, tõmmatakse kriips.

Koos aruandega esitatakse maleva kõrgema klassi laskurite (küttide) nimekiri (vorm nr. 6.).

PROTOKOLL Nr.

Vorm 1.

..... maleva pääliku käsukirjaga 19 a. Nr. § määratud komisjon koosseisus: esimees..... liikmed..... astus kokku 19 a.kuupäeval kompanii vastava üksuse) laskurite (küttide) klassikatse toimepanemiseks. Katsest osavõtma ilmunud kaitse-iitlast. Loosimisel valiti järgmised kontrollharjutused:

(äranaidata, missuguste klasside tarvis missugused harjutused)
 Loosi tõmmas(-id) (iga klassi tarvis ise loositõmbajad) Ulmastiku tingimised: temperatuur, tuul, valgustus, sademed Laskmine algas: Laskmine lõppes:

Katsealused näitasid järgmisi saavutusi:

Järelekontrolli №	Katsealuse perekonna- ja eesnimi	kontrollharjutus				II kontrollharjutus				Komisjoni otsus katsealuse kohta	Märkuseid: Siia märkida kõik nähtused, millel väljaoõpetamise kohta tähtsust: laskurite, relvade, laskemoonade isearaldused, õpised ja puudused	
		Harjutuse iseloom	Märk	Tagajärjed	Otsus harjutuse täitmise kohta	Harjutuse iseloom	Märk	Tagajärjed	Otsus harjutuse täitmise kohta			

Komisjoni esimees:

Liikmed:

.....maleva kompanii (vastava üksuse)

A R U A N N E

sõjaväepüüsi padrunite äratarvitamise kohta

1. maist 19..... a. kuni 1. novembrini 19..... a.

1. novembrist 19..... a. kuni 1. maini 19..... a.

Jrk. nr. nr.	Amet-koht	Laskjate perekonna- ja eesnimi	Padrunisi väljaantud				Padrunisi äratarvitatud				Üle- jääk	Märkused		
			Kontrollhar- jūtuste peale	Klassiharjut. peale	Klassiharjut kordamiseks	Vabaharjut. peale	Oma rahaest ostetud	Kokku	Kontrollhar- jūtuste peale	Klassiharjut. peale			Klassiharjut. kordamiseks	Vabaharjut. peale

.....19.....a.

kompanii päalik
(vastava üksuse)

Nr.

..... maleva kompanii (vastava üksuse)

A R U A N N E

lasketajärgede kohta 1-ks maiks, 1-ks novembriks 19..... a.

Amet-nimetus	Kaitsejõuetlaste ees- ja perekonnanimed	Missuguses klassis viibi 1-ks maiks, 1. novembrik 19.....a. (aruande pool- aasta alguseks)	Missuguses klassis viibis 1-ks novembriks, 1. maiks 19.....a. (aruande pool- aasta lõpuks)	Märkuseid
		Algate klass	Algate klass	
		II laskurklass	II laskurklass	
		I laskurklass	I laskurklass	
		Esilaskurid	Esilaskurid	
		II kütiklass	II kütiklass	
		I kütiklass	I kütiklass	
		Eskütid	Eskütid	

..... 19..... a.

Nr.

..... kompanii päalik
(vastava üksuse)

Kompanii (vastava üksuse) laskepäävaraamatu vorm.

Kuupäev ja missuguseid harjutusi peeti	Laskmisest osavõtjate, proovitavate püsside arv						Väljalastud padrunite arv						Laskmiste tagajärjed						Märkused. Siia märkida kõik nähtused, millel väljajäetamise kohta tähtsust; laskurite, relvade, laskemoona iseäraldused; õpised ja puudused										
	Klassiharjutused	Vabadharjutused	Kontrollharjutused	Vaatlus laskmised	Püsside proovimis.		Klassiharjutused	Vabadharjutused	Kontrollharjutused	Vaatlus laskmised	Püsside proovimis.		Klassi harjutus	Vabad harjutus.	Kontroll harjutus.	Vaallus laskmised	Täitnud	Mittetäitnud		Täitnud	Mittetäitnud	Täitnud	Mittetäitnud	Täitnud	Mittetäitnud				

.....maleva

ARUANNE

lasketagajärgede kohta 1-ks maiks, 1-ks novembriks 19..... a.

Kaitsejõudede arv üksuses	Algajad	III laskurklassi laskurklass	Esilaskurid	II kütiklass	I kütiklass	Esikütid
Kampa- niide ehk vaatavate üksuste nime- tused	Oli 1. maiks, novembriks 19 a.	Tuli juurde Oli 1. maiks, novembriks 19 a. Vidud kõrgemasse klassi Vidud madalamasse klassi Jäi 1. novembriks, maiks 19 a.	Tuli juurde Oli 1. maiks, novembriks 19 a. Vidud kõrgemasse klassi Vidud madalamasse klassi Jäi 1. novembriks, maiks 19 a.	Tuli juurde Oli 1. maiks, novembriks 19 a. Vidud kõrgemasse klassi Vidud madalamasse klassi Jäi 1. novembriks, maiks 19 a.	Tuli juurde Oli 1. maiks, novembriks 19 a. Vidud kõrgemasse klassi Vidud madalamasse klassi Jäi 1. novembriks, maiks 19 a.	Tuli juurde Oli 1. maiks, novembriks 19 a. Vidud kõrgemasse klassi Vidud madalamasse klassi Jäi 1. novembriks, maiks 19 a.

19 a. Nr. maleva päälik.

Järgekorra nr. nr.

..... maleva

..... klassis viibijate kaitseliitlaste

N I M E K I R I

1-sel mail, 1-sel novembril 19..... a.

Nr Nr.	Amet- nimetus	Ees- ja pere- konnanimi	Kust üksusest (kompanii ehk vastav üksus)	Märkused

.....19..... a.

Nr.....

..... maleva päalik.

KAITSELIIDU LASKEMÄRGID ja NENDE VÄLJAANDMISE REEGLID.

§ 1. Kaitseliitlase edasijõudmist laskeosavuses tähendatakse ära laskemärgi annetamisega. Laskemärke on nelja liiki:

- a. laskuri rinnamärk;
- b. küti rinnamärk;
- c. laskuri laskeakselband ja
- d. küti laskeakselband.

§ 2. Laskurite ja küttide rinnamärgid jagunevad kolme järku:

- a. II klassi laskuri ja küti rinnamärk;
- b. I
- c. esilaskuri ja esiküti rinnamärk;

§ 3. *Laskemärkide kirjeldus.*

a) *II klassi laskuri rinnamärk* kujutab kolmekümne mm läbimõõduga kümneringilist rahvusvahelist emaileeritud reljeefset normaal märklauda, mille välimised 5 ringi (1—5) on valged ja sisemised 5 ringi (6—10) — mustad; ringjooned ja märklaua numbrid on kullakarva. Märklaua ülemisele äärele on paigutatud oksüdeeritud hõbedast, kaitseliidu embleemist vähendatud kujul, lennuks valmisolev põhjakotkas, kellel vasaku jala küünte vahel Riigivapp kuldsel põhjal, parema jala küünte vahel vapi kaitseks kaheteraga mõök. Kotka tiibade vaheline läbimõõt äärmiste sulgede otstest — 23 mm, kaugus kotka pealaest kuni saba sulgede otsteni—19 mm. Mõõga pikkus 14,5 mm.

Märgi musta südamikku alla ristamisi on paigutatud kaks oksüdeeritud hõbedast püssi, millede pikkus 24 mm. Püsside all on kullakarva Rooma number „II“.

b) *I klassi laskuri rinnamärk* sarnaneb II klassi laskuri rinnamärgile, kuid püsside all on oksüdeeritud hõbedast kaks loorberioksa, mille ülemised lehed ulatavad püssi otsteni. Püsside all loorberi okste alumiste otsade siduvuse kohal on kullakarvane Rooma number „I“.

c) *Esilaskuri rinnamärk* sarnaneb II klassi laskuri rinnamärgile, kuid märki ümbritseb oksüdeeritud hõbedast, tammepuu lehtedest, kolmerealine pärg, mille ülemised otsad ulatuvad kotka tiivadeni. Pärga sisemine külj toetub püssi otste ja pära vastu. Püsside all on kullakarva täht „E“.

d) *II klassi küti rinnamärk* sarnaneb II klassi laskuri rinnamärgile, kuid kaitseliidu embleem ja püssid on kullakarva.

e) *I klassi küti rinnamärk* sarnaneb I klassi laskuri rinnamärgile, kuid kaitseliidu embleem, püssid ja ilustus püsside all on kullakarva.

f) *Esiküti rinnamärk* sarnaneb esilaskuri rinnamärgile, kuid kaitseliidu embleem, püssid ja märki ümbritsev pärg on kullakarva.

g) *Laskuri laskeakselband* on valmistatud terashallist keeratud puuvillasest nööri. Laskeakselbandil on nööri kummagis otsas silmused nööpidele kinnitamiseks, keskel 15 cm pikkune palmik, kolm heegeldatud helmekest ja üks samast nööri punutud 15 mm diam. sõõr. Viimane asub akselbandi pikemas otsas kahe helmekese vahel, kolmas helm on teises otsas. Selle viimase helme külge kinnitakse nööri otsas diskuse kujuline kaitseliidu embleem.

h) *Küti laskeakselband* sarnaneb laskuri laskeakselbandile, kuid on kollast värvi.

§ 4. Laskuri ja küti rinnamärgid kantakse vasakul pool küljel. Laskeakselbante kantakse ainult vormi riietuses. Erariietel võib kanda ketikese otsas kuue vasakul rabatil miniatüür rinnamärke, mis 2,5 korda vähemad tegelikku-dest.

§ 5. Laskemärgid antakse kõigile kaitse- liitlastele, kes vastavad lasketingimused täit- nud.

§ 6. Laskemärgid antakse välja märgi- saaja kulul. Kaitseliidu ülemal jääb õigus las- kemärke erilisel korral tasuta väljaanda. Minia- tüür rinnamärgid muretseb kaitseliitlane omal kulul.

§ 7. Kaitseliidust lahkumise puhul jääb lahkunule laskemärkide kandmise õigus edasi.

Kaitseliidust väljaheitmise puhul kaotab väljaheidetud laskemärkide kandmise õiguse ning on kohustatud kaitseliidu poolt tasuta an- netatud laskemärgid tagasi andma.

§ 8. Laskemärkide väljaandmise tingi- miste ja kandmise korra kohta on kaitseliidu ülemal õigus anda käesolevate reeglite alusel täiendavaid juhtnööre.

Kaitseliidu Ülema käsukiri

Nr. 13.

Tallinnas, „14“ märtsil 1928. a.

Vabariigi Valitsuse poolt 17. veebruaril s. a. kinnitatud „Kaitseliidu laskemärgid ja nende väljaandmise reeglid“ § 8 alusel panen maksma järgmised täiendavad juhtnöörid laskemärkide väljaandmise tingimuste ja nende kandmise korra kohta.

1) Õiguse laskemärkide kandmiseks omavad kõik kaitseliitlased, kes vastava klassi laskuri- või küti kutses on kinnitatud maleva pääliku käsukirjaga.

2) Laskemärke kannavad:

II klassi laskurid — II klassi laskuri rinnamärki,

I klassi laskurid — I klassi laskuri rinnamärki,
Esilaskurid — Esilaskuri rinnamärki ja laskuriakselbanti,

II klassi kütid — II klassi küti rinnamärki ja kütiakselbanti,

I klassi kütid — I klassi küti rinnamärki ja kütiakselbanti,

Esikütid — Esiküti rinnamärki ja kütiakselbanti.

3) Jõudes kõrgemasse laskeklassi jääb laskuritel ja kütidel õigus edasi kanda madalamate klasside laskemärke.

Küttide klassidesse jõudes kaotavad kaitseliitlased laskurite laskemärkide kandmise õiguse.

Madalamasse laskeklassi tagasiviimise puhul jääb tagasiviidule endise klassi laskemärkide kandmise õigus.

4) Vormi riietuses kantakse märgid vasaku rinna tasku voldi peal. Kui korraga kantakse mitut rinnamärki, siis asetatakse nad ülevalt alla vanuse järjekorras vertikaal joones 5 mm vahedega, kusjuures

kõrgemate klasside rinnamärgid on ülevalpool. Tsiviilriietuses kantakse märgid vasakul küljel ehk kuue vasakul rabatil.

5) Laskeakselbanti kantakse vasakul rinnal. Laskeakselbanti sööriiga varustatud ots kinnitatakse kuue nõobile ja kaitseliidu embleemi kandev ots — õlaku all olevale nõobile.

Erariietel laskeakselbante ei kanta.

6) Rinnamärke ja laskeakselbanti kantakse korraga.

7) Kõikide laskemärkide kandmine vormi riietuses ja rinnamärkide ning miniatüür rinnamärkide kandmine tsiviilriietuses on lubatud igal ajal ja kohal, kus kaitseliitlasel on sünnis esineda vormi riietuses.

8) Klassi kutses kinnitatud kaitseliitlastele antakse tasuta sellekohane diplom, missugune on varustatud kaitseliidu sissepressitud pitseriga. Diplomil on vastava maleva pitser ja maleva pääliku ning sekretäri allkirjad.

9) Kaitseliidu poolt annetatavad laskemärgid ja diplomid antakse välja pidulikult Vabariigi aastapäeval, kaitseliidupäeval, maleva-, malevkonna- või kompanii aastapäeval, suvilaagrites või teistel tähtpäevadel, mille tähtsust tahetakse alla kriipsutada kohaliku kaitseliidu üksuse elus. Samuti võimalust mööda pidulikult, peab sündima ka kaitseliitlaste eneste poolt muretsetud laskemärkide kätteandmine.

10) Laskemärkide ja diplomide kätteandmine sünnib väljas ülesrivistatud üksuse ees või kinnises ruumis sellekohasel aktusel. Pärast lühikest päevakohast kõnet kutsutakse välja märgisaajad, iga klass eraldi, alates kõrgema klassi küttidest ja laskuritest, kellele märgid ja diplomid kätte antakse.

Peale muu tseremonii mängib orkester „tervitust“. Orkestripuududes hüütakse märgi saajatele kolmekordne „elagu“.

J. ROSKA

Kindral-major,

Kaitseliidu ülem.

Laskemärgid.

II kl. kütü

I kl. kütü

Esiküü

II kl. laskuri

I kl. laskuri

Diploom

Arnetatud maleva

..... kompanii

lõenduseks, et tema on

..... kutse

vääriliseks tunnistatud

..... 19... a.

Nr. maleva päälük

.....
Sekretär

EESTILE
TRUU
SURMANI

Ar 928
Kaitsealuse
laekemäärused